Ändrade regler om tillsyn m.m. över Totalförsvarets forskningsinstitut

Ds 2024:1

Regeringskansliet
Försvarsdepartementet

SOU och Ds finns på regeringen.se under Rättsliga dokument.

Svara på remiss
Statsrådsberedningen, SB PM 2021:1.
Information för dem som ska svara på remiss finns tillgänglig på regeringen.se/remisser.

Omslag: Regeringskansliets standard
Tryck och remisshantering: Elanders Sverige AB, Stockholm 2024

ISBN 978-91-525-0852-7 (tryck)
ISBN 978-91-525-0853-4 (pdf)
ISSN 0284-6012

Innehåll

1 Sammanfattning 5

2 Författningsförslag 6

2.1 Förslag till lag om ändring i miljöbalken 6

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter 11

2.3 Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900) 12

2.4 Förslag till lag om ändring i strålskyddslagen (2018:396) 13

2.5 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd 15

2.6 Förslag till förordning om ändring i livsmedelsförordningen (2006:813) 16

2.7 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2006:814) om foder och animaliska biprodukter 22

2.8 Förslag till förordning om ändring i miljötillsynsförordningen (2011:13) 24

2.9 Förslag till förordning om ändring i miljöprövningsförordningen (2013:251) 25

2.10 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel 26

2.11 Förslag till förordning om ändring i strålskyddsförordningen (2018:506) 27

2.12 Förslag till förordning om ändring i avfallsförordningen (2020:614) ... 29

3 Bakgrund och gällande rätt ... 32

3.1 Totalförsvarets forskningsinstitut ... 32

3.2 Försvarsinspektören för hälsa och miljö ... 32

3.3 Tillstånd och tillsyn enligt miljöbalken ... 33
3.3.1 Tillstånd till och anmälan om miljöfarlig verksamhet ... 33
3.3.2 Tillsyn i fråga om miljö- och hälsoskydd ... 34
3.3.3 Särskilt om tillsyn, kontroll och dispensrätt på kemikalieområdet ... 35
3.3.4 Särskilda krav på avfallsområdet ... 36

3.4 Kontroll på livsmedelsområdet ... 37

3.5 Tillsyn på strålskyddsområdet ... 38

4 Förslag och skälen för dessa ... 40

4.1 Försvarsinspektörens tillsyn på miljö- och hälsoskyddsområdet utvidgas till att omfatta Totalförsvarets forskningsinstitut ... 40

4.2 Försvarsinspektören ska vara behörig myndighet att utöva offentlig kontroll av livsmedel i verksamhet som bedrivs av eller för Totalförsvarets forskningsinstitut ... 43

4.3 Försvarsinspektörens tillsynsansvar på strålskyddsområdet utvidgas till att omfatta Totalförsvarets forskningsinstitut ... 45

4.4 Beslut på miljö- och hälsoskyddsområdet för Totalförsvarets forskningsinstitut ska överprövas av regeringen ... 46

4.5 Beslut enligt lagen om foder och animaliska biprodukter som gäller Totalförsvarets forskningsinstitut ska överklagas till regeringen ... 47

4.6 Beslut på strålskyddsområdet som avser Totalförsvarets forskningsinstitut ska överklagas till regeringen 47

4.7 Beslut på miljö- och hälsoskyddsområdet och enligt plan- och bygglagen för Totalförsvarets forskningsinstitut ska inte få överklagas av miljöorganisationer 48

4.8 Försvarinspektören ska få meddela föreskrifter om miljö- och hälsoskydd avseende Totalförsvarets forskningsinstitut 49

4.9 Ändrade regler för ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet som rör Totalförsvarets forskningsinstitut 50

5 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser 52

6 Konsekvenser 53

7 Författningskommentarer 57

7.1 Förslaget till lag om ändring i miljöbalken 58

7.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter 61

7.3 Förslaget till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900) 61

7.4 Förslaget till lag om ändring i strålskyddslagen (2018:396) 62

7.5 Förslaget till förordning om ändring i förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd 62

7.6 Förslaget till förordning om ändring i livsmedelsförordningen (2006:813) 63

7.7 Förslaget till förordning om ändring i förordningen (2006:814) om foder och animaliska biprodukter 66

7.8 Förslaget till förordning om ändring i miljötillsynsförordningen (2011:13) 67

7.9 Förslaget till förordning om ändring i miljöprövningsförordningen (2013:251) 67

7.10 Förslaget till förordning om ändring i förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel 68

7.11 Förslaget till förordning om ändring i strålskyddsförordningen (2018:506) 68

7.12 Förslaget till förordning om ändring i avfallsförordningen (2020:614) 70

1 Sammanfattning

Totalförsvarets forskningsinstitut är en statlig myndighet som bedriver forskning inom totalförsvaret. Enligt nu gällande rätt omfattas inte Totalförsvarets forskningsinstitut av samma reglering rörande tillstånd och tillsyn på miljö- och hälsoskyddsområdet, livsmedelskontroll och tillsyn på strålskyddsområdet som övriga försvarsmyndigheter.

I promemorian föreslås att Totalförsvarets forskningsinstitut ska omfattas av samma reglering som Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk och Försvarets radioanstalt på dessa områden. Det innebär att försvarsinspektören för hälsa och miljös ansvar för tillsyn och kontroll även ska omfatta Totalförsvarets forskningsinstitut när det gäller miljö- och hälsoskydd, livsmedel och strålskydd. Förslaget innebär bland annat att den föreskriftsrätt försvarsinspektören har på miljö- och hälsoskyddsområdet även ska omfatta Totalförsvarets forskningsinstitut. Vidare föreslås att beslut på strålskyddsområdet samt beslut enligt lagen om foder och animaliska biprodukter som gäller Totalförsvarets forskningsinstitut ska överklagas till regeringen samt att mark- och miljödomstolarna ska överlämna ärenden om en statlig myndighets beslut som rör Totalförsvarets forskningsinstitut till regeringen. I promemorian föreslås även att beslut som rör Totalförsvarets forskningsinstitut på miljö- och hälsoskyddsområdet och enligt plan och bygglagen inte ska få överklagas av miljöorganisationer. Slutligen föreslås att länsstyrelsen alltid som första instans ska pröva ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet i ärenden som rör Totalförsvarets forskningsinstitut.

Förslaget innebär ändringar i miljöbalken, strålskyddslagen, lag om foder och animaliska biprodukter och plan- och bygglagen samt i flera förordningar.

Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2025.

2 Författningsförslag

2.1 Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 8 §, 15 kap. 46 §, 16 kap. 13 §, 21 kap. 7 § och 26 kap. 3 § miljöbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
9 kap.	
8 §[1]	
Ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet prövas av mark- och miljödomstolen.	
Regeringen får meddela föreskrifter om att ansökan om tillstånd för vissa slag av verksamheter ska prövas av länsstyrelsen. Regeringen får meddela föreskrifter om att en kommunal nämnd ska pröva frågor om tillstånd om den miljöfarliga verksamheten kan antas ha en liten miljöpåverkan. Tillstånd som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk *eller* Försvarets radioanstalt ska alltid prövas av länsstyrelsen.	Regeringen får meddela föreskrifter om att ansökan om tillstånd för vissa slag av verksamheter ska prövas av länsstyrelsen. Regeringen får meddela föreskrifter om att en kommunal nämnd ska pröva frågor om tillstånd om den miljöfarliga verksamheten kan antas ha en liten miljöpåverkan. Tillstånd som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt *eller Totalförsvarets forskningsinstitut* ska alltid prövas av länsstyrelsen.

[1] Senaste lydelse 2017:782.

Anmälan om miljöfarlig verksamhet ska, enligt föreskrifter som meddelas av regeringen, göras till försvarsinspektören för hälsa och miljö, länsstyrelsen eller kommunen.

15 kap.

46 §[2]

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela särskilda föreskrifter för Försvarsmaktens, Fortifikationsverkets, Försvarets materielverks *och* Försvarets radioanstalts verksamhet som avviker från det som annars sägs i detta kapitel.	Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela särskilda föreskrifter för Försvarsmaktens, Fortifikationsverkets, Försvarets materielverks, Försvarets radioanstalts *och Totalförsvarets forskningsinstituts* verksamhet som avviker från det som annars sägs i detta kapitel.

16 kap.

13 §[3]

Överklagbara domar och beslut om tillstånd, godkännande eller dispens enligt denna balk, om upphävande av skydd av områden enligt 7 kap. eller om tillsyn enligt 10 kap. eller i sådana frågor enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken, får överklagas av en ideell förening eller en annan juridisk person som

1. har till huvudsakligt ändamål att tillvarata naturskydds- eller miljöskyddsintressen,
2. inte är vinstdrivande,
3. har bedrivit verksamhet i Sverige under minst tre år, och
4. har minst 100 medlemmar eller på annat sätt visar att verksamheten har allmänhetens stöd.

Rätten att överklaga enligt första stycket gäller även om överklagandet enbart avser ett villkor eller en annan bestämmelse i domen eller beslutet och även om domen eller beslutet är resultatet av en	Rätten att överklaga enligt första stycket gäller även om överklagandet enbart avser ett villkor eller en annan bestämmelse i domen eller beslutet och även om domen eller beslutet är resultatet av en

[2] Senaste lydelse 2016:782.
[3] Senaste lydelse 2018:1407.

prövning enligt 22 kap. 26 §, 24 kap. 2, 3, 5, 7, 10 eller 13 § denna balk eller en prövning enligt 7 kap. 13, 14 eller 16 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Rätten att överklaga enligt första stycket gäller dock inte domar och beslut som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Förvarets materielverk *eller* Försvarets radioanstalt.	prövning enligt 22 kap. 26 §, 24 kap. 2, 3, 5, 7, 10 eller 13 § denna balk eller en prövning enligt 7 kap. 13, 14 eller 16 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Rätten att överklaga enligt första stycket gäller dock inte domar och beslut som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Förvarets materielverk, Försvarets radioanstalt *eller Totalförsvarets forskningsinstitut.*

Den som vill överklaga med stöd av första eller andra stycket ska göra det innan tiden för överklagande har gått ut för parterna och sakägarna.

21 kap.

7 §[4]

Om mark- och miljödomstolen finner att en verksamhet eller åtgärd endast kan tillåtas enligt 2 kap. 9 § första stycket eller 10 § eller enligt 7 kap. 29 §, ska mark- och miljödomstolen med eget yttrande överlämna frågan till regeringen för prövning. Detsamma gäller om regeringen ska pröva tillåtligheten enligt 17 kap. 1 § eller om regeringen har förbehållit sig prövningen av tillåtligheten enligt 17 kap. 3 §.

Om mark- och miljödomstolen finner att ett mål hos domstolen rör även ett annat allmänt intresse av synnerlig vikt än sådant som avses i 1 kap. 1 §, ska domstolen med eget yttrande överlämna målet till regeringen för prövning. Detsamma gäller om Naturvårdsverket eller Havs- och vattenmyndigheten begär att målet av sådan anledning ska	Om mark- och miljödomstolen finner att ett mål hos domstolen rör även ett annat allmänt intresse av synnerlig vikt än sådant som avses i 1 kap. 1 §, ska domstolen med eget yttrande överlämna målet till regeringen för prövning. Detsamma gäller om Naturvårdsverket eller Havs- och vattenmyndigheten begär att målet av sådan anledning ska

[4] Senaste lydelse 2011:608.

överlämnas till regeringen. Är det fråga om en statlig myndighets beslut som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk *eller* Försvarets radioanstalt, ska domstolen alltid med eget yttrande överlämna ärendet till regeringen för prövning.	överlämnas till regeringen. Är det fråga om en statlig myndighets beslut som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt *eller Totalförsvarets forskningsinstitut,* ska domstolen alltid med eget yttrande överlämna ärendet till regeringen för prövning.

26 kap.

3 §[5]

Tillsynen utövas av Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, försvarsinspektören för hälsa och miljö, länsstyrelsen, andra statliga myndigheter och kommunerna (tillsynsmyndigheter) enligt föreskrifter som meddelas av regeringen.

Bestämmelser om tillsyn finns också i lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Varje kommun utövar genom den eller de nämnder som fullmäktige bestämmer tillsyn inom kommunen över miljö- och hälsoskyddet enligt 9 kap., med undantag för sådan miljöfarlig verksamhet som kräver tillstånd, och över avfallshanteringen enligt 15 kap.

Regeringen får meddela föreskrifter om att en tillsynsmyndighet får överlåta åt en kommun som begär det att i ett visst avseende utöva sådan tillsyn som annars skulle skötas av en statlig tillsynsmyndighet. Detta gäller inte verksamheter som utövas av Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk *eller* Försvarets radioanstalt.	Regeringen får meddela föreskrifter om att en tillsynsmyndighet får överlåta åt en kommun som begär det att i ett visst avseende utöva sådan tillsyn som annars skulle skötas av en statlig tillsynsmyndighet. Detta gäller inte verksamheter som utövas av Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt *eller Totalförsvarets forskningsinstitut.*

[5] Senaste lydelse 2017:782.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter

Härigenom föreskrivs att 32 § lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
32 §[1]	
Beslut av Jordbruksverket eller av en annan statlig förvaltningsmyndighet enligt denna lag, enligt de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt de EU-bestämmelser som lagen kompletterar, får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.	
Detsamma gäller beslut som har meddelats av ett organ med delegerade uppgifter eller av en fysisk person som har delegerats vissa uppgifter.	
Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.	
Beslut som gäller Försvarsmakten *eller* Försvarets materielverk överklagas dock till regeringen.	Beslut som gäller Försvarsmakten, Försvarets materielverk *eller Totalförsvarets forskningsinstitut* överklagas dock till regeringen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

[1] Senaste lydelse 2021:170.

2.3 Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)

Härigenom föreskrivs att 13 kap. 12 § plan- och bygglagen (2010:900) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
13 kap.	
12 §[1]	
En sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga	
1. ett beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan vars genomförande kan antas medföra en betydande miljöpåverkan på grund av att planområdet får tas i anspråk på ett sådant sätt som anges i 4 kap. 34 § andra stycket denna lag, och	
2. ett beslut att ge bygglov eller positivt förhandsbesked för en åtgärd som anges i 4 kap. 2 § första stycket 3 a och som ska föregås av en bedömning av om åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.	
Rätten att överklaga enligt första stycket gäller dock inte beslut som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk *eller* Försvarets radioanstalt.	Rätten att överklaga enligt första stycket gäller dock inte beslut som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt *eller Totalförsvarets forskningsinstitut.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

[1] Senaste lydelse 2021:785.

2.4 Förslag till lag om ändring i strålskyddslagen (2018:396)

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 3 § och 10 kap. 2 § strålskyddslagen (2018:396) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
8 kap.	
3 §	
Regeringen får meddela föreskrifter om att en tillsynsmyndighet får överlämna tillsynsuppgifter till	
1. försvarsinspektören för hälsa och miljö i fråga om verksamhet som utövas av Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket *eller* Försvarets radioanstalt, och	1. försvarsinspektören för hälsa och miljö i fråga om verksamhet som utövas av Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket, Försvarets radioanstalt *eller Totalförsvarets forskningsinstitut*, och
2. en kommunal nämnd som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet i fråga om andra verksamheter än sådana som anges i 1.	
10 kap.	
2 §	
Beslut enligt denna lag får överklagas.	
Beslut som avser Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket *eller* Försvarets radioanstalt eller ytterligare villkor enligt 6 kap. 22 § överklagas till regeringen. Andra beslut överklagas till allmän förvaltningsdomstol.	Beslut som avser Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket, Försvarets radioanstalt *eller Totalförsvarets forskningsinstitut* eller ytterligare villkor enligt 6 kap. 22 § överklagas till regeringen. Andra beslut överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

2.5 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

Härigenom föreskrivs att 41 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
41 §[1]	
Försvarsmakten får meddela de ytterligare föreskrifter för Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk *och* Försvarets radioanstalt som behövs till skydd mot olägenheter för människors hälsa. Innan föreskrifter meddelas ska Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och Folkhälsomyndigheten ges tillfälle att yttra sig inom respektive myndighets ansvarsområde.	Försvarsmakten får meddela de ytterligare föreskrifter för Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt *och Totalförsvarets forskningsinstitut* som behövs till skydd mot olägenheter för människors hälsa. Innan föreskrifter meddelas ska Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och Folkhälsomyndigheten ges tillfälle att yttra sig inom respektive myndighets ansvarsområde

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2025.

[1] Senaste lydelse 2017:793.

2.6 Förslag till förordning om ändring i livsmedelsförordningen (2006:813)

Härigenom föreskrivs att 23, 25 och 40 §§ livsmedelsförordningen (2006:813) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

23 §[1]

Om inget annat följer av andra och tredje styckena är följande myndigheter behöriga att pröva frågor om godkännande av anläggningar eller att registrera anläggningar eller verksamheter.

Typ av anläggning eller verksamhet	Prövningsmyndighet
1. Anläggningar som ska godkännas enligt artikel 4 i förordning (EG) nr 853/2004	Livsmedelsverket
2. Livsmedelsanläggningar i järnvägsvagnar, luftfartyg och fabriksfartyg samt kyltankbåtar för fisk	Livsmedelsverket
3. Tillverkningsanläggningar för spritdrycker, vin, aromatiserade viner, aromatiserade drycker baserade på vin och aromatiserade drinkar baserade på vinprodukter	Livsmedelsverket
4. Livsmedelsanläggningar som drivs av det detaljhandelsbolag som avses i 5 kap. 2 § alkohollagen (2010:1622)	Livsmedelsverket
5. Anläggningar för behandling av livsmedel med joniserande strålning	Livsmedelsverket
6. Skeppshandelslager, tullager och anläggningar inom frizon i vilka det förvaras livsmedel som från veterinär-	Livsmedelsverket

[1] Senaste lydelse 2022:1498.

synpunkt inte är godkända för fri omsättning	
7. Anläggningar för dricksvattenförsörjning	En kommunal nämnd som avses i livsmedelslagen (2006:804)
8. Anläggningar för tillverkning av snus, snusliknande produkter och tuggtobak	En kommunal nämnd som avses i livsmedelslagen (2006:804)
9. Primärproducenter av livsmedel	Länsstyrelsen
10. Alla livsmedelsanläggningar inom Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk *och* Försvarets radioanstalt som drivs av eller för respektive myndighet	Försvarsinspektören för hälsa och miljö
11. Andra livsmedelsanläggningar, inklusive anläggningar för tillverkning av tillsatser, aromer och processhjälpmedel	En kommunal nämnd som avses i livsmedelslagen (2006:804)
12. Verksamheter som inte är livsmedelsanläggningar och som bedriver verksamhet som hänger samman med något led av tillverkning, förädling och distribution av material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel	En kommunal nämnd som avses i livsmedelslagen (2006:804)

Om kontrollen av verksamheten i en anläggning eller en annan verksamhet flyttas över från en kommunal nämnd till Livsmedelsverket med stöd av 15 eller 17 § livsmedelslagen (2006:804), ska verket i fortsättningen pröva frågor om godkännande av anläggningen eller registrera anläggningen eller verksamheten.

Om kontrollen av verksamheten i en anläggning eller en annan verksamhet flyttas över från Livsmedelsverket till en kommunal nämnd med stöd av 16 § livsmedelslagen, ska denna nämnd i fortsättningen pröva frågor om godkännande av anläggningen eller registrera anläggningen eller verksamheten.

Föreslagen lydelse

23§

Om inget annat följer av andra och tredje styckena är följande myndigheter behöriga att pröva frågor om godkännande av anläggningar eller att registrera anläggningar eller verksamheter.

Typ av anläggning eller verksamhet	Prövningsmyndighet
1. Anläggningar som ska godkännas enligt artikel 4 i förordning (EG) nr 853/2004	Livsmedelsverket
2. Livsmedelsanläggningar i järnvägsvagnar, luftfartyg och fabriksfartyg samt kyltankbåtar för fisk	Livsmedelsverket
3. Tillverkningsanläggningar för spritdrycker, vin, aromatiserade viner, aromatiserade drycker baserade på vin och aromatiserade drinkar baserade på vinprodukter	Livsmedelsverket
4. Livsmedelsanläggningar som drivs av det detaljhandelsbolag som avses i 5 kap. 2 § alkohollagen (2010:1622)	Livsmedelsverket
5. Anläggningar för behandling av livsmedel med joniserande strålning	Livsmedelsverket
6. Skeppshandelslager, tullager och anläggningar inom frizon i vilka det förvaras livsmedel som från veterinärsynpunkt inte är godkända för fri omsättning	Livsmedelsverket
7. Anläggningar för dricksvattenförsörjning	En kommunal nämnd som avses i livsmedelslagen (2006:804)
8. Anläggningar för tillverkning av snus, snusliknande produkter och tuggtobak	En kommunal nämnd som avses i livsmedelslagen (2006:804)
9. Primärproducenter av livsmedel	Länsstyrelsen

10. Alla livsmedelsanläggningar inom Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt *och Totalförsvarets forskningsinstitut* som drivs av eller för respektive myndighet	Försvarsinspektören för hälsa och miljö
11. Andra livsmedelsanläggningar, inklusive anläggningar för tillverkning av tillsatser, aromer och processhjälpmedel	En kommunal nämnd som avses i livsmedelslagen (2006:804)
12. Verksamheter som inte är livsmedelsanläggningar och som bedriver verksamhet som hänger samman med något led av tillverkning, förädling och distribution av material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel	En kommunal nämnd som avses i livsmedelslagen (2006:804)

Om kontrollen av verksamheten i en anläggning eller en annan verksamhet flyttas över från en kommunal nämnd till Livsmedelsverket med stöd av 15 eller 17 § livsmedelslagen (2006:804), ska verket i fortsättningen pröva frågor om godkännande av anläggningen eller registrera anläggningen eller verksamheten.

Om kontrollen av verksamheten i en anläggning eller en annan verksamhet flyttas över från Livsmedelsverket till en kommunal nämnd med stöd av 16 § livsmedelslagen, ska denna nämnd i fortsättningen pröva frågor om godkännande av anläggningen eller registrera anläggningen eller verksamheten.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

25 §[2]

Behörig myndighet att utöva offentlig kontroll är den myndighet som prövar frågan om godkännande av en anläggning eller som registrerar en anläggning eller en verksamhet, om inget annat följer av 25 a eller 26 § eller förordningen (2006:812) om offentlig kontroll av livsmedel som importeras från ett tredjeland.

[2] Senaste lydelse 2022:269.

En kommunal nämnd som avses i livsmedelslagen (2006:804) är behörig myndighet att utöva offentlig kontroll av en verksamhet som inte behöver registreras och som tillverkar, förädlar eller distribuerar material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel. För sådana verksamheter inom Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk *och* Försvarets radioanstalt som drivs av eller för respektive myndighet är försvarsinspektören för hälsa och miljö behörig myndighet att utöva offentlig kontroll.	En kommunal nämnd som avses i livsmedelslagen (2006:804) är behörig myndighet att utöva offentlig kontroll av en verksamhet som inte behöver registreras och som tillverkar, förädlar eller distribuerar material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel. För sådana verksamheter inom Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt *och Totalförsvarets forskningsinstitut* som drivs av eller för respektive myndighet är försvarsinspektören för hälsa och miljö behörig myndighet att utöva offentlig kontroll.

Den myndighet som är behörig att utöva offentlig kontroll är också behörig myndighet att utföra annan offentlig verksamhet som hänger samman med kontrollen, om inget annat framgår av denna förordning.

40 §[3]

Livsmedelsverket får meddela ytterligare föreskrifter om verkställigheten av bestämmelserna i livsmedelslagen (2006:804) och denna förordning om inget annat följer av andra stycket.

När det gäller lagens tillämpning på Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk *och* Försvarets radioanstalt, får sådana föreskrifter meddelas av	När det gäller lagens tillämpning på Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt *och Totalförsvarets forskningsinstitut* får sådana föreskrifter meddelas av

1. Försvarsmakten, efter att Livsmedelsverket getts tillfälle att yttra sig, eller

[3] Senaste lydelse 2021:653.

2. i fråga om anmälningsskyldighet enligt 39 § andra stycket, Folkhälsomyndigheten, efter att Livsmedelsverket getts tillfälle att yttra sig.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2025.

2.7 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2006:814) om foder och animaliska biprodukter

Härigenom föreskrivs att 12 a och 12 b §§ förordningen (2006:814) om foder och animaliska biprodukter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	12 a §[1]
Försvarsinspektören för hälsa och miljö är behörig myndighet att utöva offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet som hänger samman med kontrollen när kontrollen avser foder och sådana verksamheter som anges i 12 § och som bedrivs inom Försvarsmakten *och* Försvarets materielverk av eller för respektive myndighet.	Försvarsinspektören för hälsa och miljö är behörig myndighet att utöva offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet som hänger samman med kontrollen när kontrollen avser foder och sådana verksamheter som anges i 12 § och som bedrivs inom Försvarsmakten, Försvarets materielverk *och Totalförsvarets forskningsinstitut* av eller för respektive myndighet.
Bestämmelserna i 24, 25–27 §§ lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter om vite, särskilda ingripanden, rättelse och hjälp av Polismyndigheten, gäller i dessa fall endast vid den offentliga kontroll som försvarsinspektören för hälsa och miljö utför av verksamheter som bedrivs för Försvarsmakten *eller* Försvarets materielverk.	Bestämmelserna i 24, 25–27 §§ lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter om vite, särskilda ingripanden, rättelse och hjälp av Polismyndigheten, gäller i dessa fall endast vid den offentliga kontroll som försvarsinspektören för hälsa och miljö utför av verksamheter som bedrivs för Försvarsmakten, Försvarets materielverk *eller Totalförsvarets forskningsinstitut.*

[1] Senaste lydelse 2021:182.

12 b §[2]

Länsstyrelserna är behöriga myndigheter att utöva offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet som hänger samman med kontrollen när kontrollen avser foderföretag i primärproduktionen av foder.

Inom Försvarsmakten *och* Försvarets materielverk är försvarsinspektören för hälsa och miljö behörig myndighet att utöva offentlig kontroll enligt första stycket av verksamheter som bedrivs inom Försvarsmakten *och* Försvarets materielverk av eller för respektive myndighet. Försvarsinspektören för hälsa och miljö är också behörig myndighet att utföra annan offentlig verksamhet som hänger samman med den kontrollen.	Inom Försvarsmakten, Försvarets materielverk *och Totalförsvarets forskningsinstitut* är försvarsinspektören för hälsa och miljö behörig myndighet att utöva offentlig kontroll enligt första stycket av verksamheter som bedrivs inom Försvarsmakten, Försvarets materielverk *och Totalförsvarets forskningsinstitut* av eller för respektive myndighet. Försvarsinspektören för hälsa och miljö är också behörig myndighet att utföra annan offentlig verksamhet som hänger samman med den kontrollen.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2025.

[2] Senaste lydelse 2021:182.

2.8 Förslag till förordning om ändring i miljötillsynsförordningen (2011:13)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 4 § miljötillsynsförordningen (2011:13) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 kap.	
4 §[1]	
Försvarsinspektören för hälsa och miljö har ansvar för tillsynen enligt miljöbalken och kontrollen enligt förordning (EU) 2017/625 i fråga om samtliga verksamheter och åtgärder inom Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk *och* Försvarets radioanstalt, utom den tillsyn eller kontroll som omfattas av Kemikalieinspektionens ansvar enligt 21 § första stycket 1 och 3.	Försvarsinspektören för hälsa och miljö har ansvar för tillsynen enligt miljöbalken och kontrollen enligt förordning (EU) 2017/625 i fråga om samtliga verksamheter och åtgärder inom Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt *och Totalförsvarets forskningsinstitut,* utom den tillsyn eller kontroll som omfattas av Kemikalieinspektionens ansvar enligt 21 § första stycket 1 och 3.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2025.

[1] Senaste lydelse 2022:1174.

2.9 Förslag till förordning om ändring i miljöprövningsförordningen (2013:251)

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 8 § miljöprövningsförordningen (2013:251)[1] ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
1 kap.	
8 §	
I 9 kap. 8 § andra stycket miljöbalken finns en bestämmelse om att tillstånd som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk *eller* Försvarets radioanstalt alltid ska prövas av länsstyrelsen.	I 9 kap. 8 § andra stycket miljöbalken finns en bestämmelse om att tillstånd som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt *eller Totalförsvarets forskningsinstitut* alltid ska prövas av länsstyrelsen.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2025.

[1] Förordningen omtryckt 2016:1188.

2.10 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 5 § förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	1 kap.
	5 §[1]
Uppgifter som rör verksamheter och åtgärder inom Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk *och* Försvarets radioanstalt och som enligt denna förordning ska fullgöras av den kommunala nämnden, ska i stället fullgöras av försvarsinspektören för hälsa och miljö.	Uppgifter som rör verksamheter och åtgärder inom Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt *och Totalförsvarets forskningsinstitut* och som enligt denna förordning ska fullgöras av den kommunala nämnden, ska i stället fullgöras av försvarsinspektören för hälsa och miljö.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2025.

[1] Senaste lydelse 2017:805.

2.11 Förslag till förordning om ändring i strålskyddsförordningen (2018:506)

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 2 och 3 §§ samt 9 kap. 2 § strålskyddsförordningen (2018:506) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
8 kap.	
2 §	
Tillsyn över att strålskyddslagen (2018:396), denna förordning och föreskrifter som meddelats med stöd av förordningen följs, ska utövas av	
1. Arbetsmiljöverket i fråga om radon på arbetsplatser där radonhalten underskrider referensnivån för radon eller där åtgärder för att sänka radonhalten genomförs enligt arbetsmiljölagen (1977:1160),	
2. Boverket i fråga om uppgifter om radionuklider i byggnadsmaterial som ska lämnas enligt 3 kap. 13 § strålskyddslagen,	
3. den kommunala nämnd som ansvarar för miljö- och hälsoskydds-området i fråga om verksamheter med kosmetiska solarier inom kommunen och i fråga om radonhalten i bostäder och lokaler som allmänheten har till-träde till inom kommunen.	
Trots första stycket 1 och 3 ska försvarsinspektören för hälsa och miljö utöva tillsyn över verksamheter som Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket *eller* Försvarets radioanstalt bedriver i en omgivning med joniserande strålning.	Trots första stycket 1 och 3 ska försvarsinspektören för hälsa och miljö utöva tillsyn över verksamheter som Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket, Försvarets radioanstalt *eller Totalförsvarets forskningsinstitut* bedriver i en omgivning med joniserande strålning.

8 kap.

3 §

Strålskyddsmyndigheten får

1. efter åtagande av försvarsinspektören för hälsa och miljö, överlåta åt försvarsinspektören att i ett visst avseende utöva tillsyn över verksamheter som Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket *eller* Försvarets radioanstalt bedriver, och

2. efter åtagande av en kommun överlåta åt den kommunala nämnd som ansvarar för miljö- och hälsoskyddsområdet att inom kommunen utöva tillsyn över andra verksamheter än sådana som Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket *eller* Försvarets radioanstalt bedriver.

1. efter åtagande av försvarsinspektören för hälsa och miljö, överlåta åt försvarsinspektören att i ett visst avseende utöva tillsyn över verksamheter som Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket, Försvarets radioanstalt *eller Totalförsvarets forskningsinstitut* bedriver, och

2. efter åtagande av en kommun överlåta åt den kommunala nämnd som ansvarar för miljö- och hälsoskyddsområdet att inom kommunen utöva tillsyn över andra verksamheter än sådana som Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket, Försvarets radioanstalt *eller Totalförsvarets forskningsinstitut* bedriver.

9 kap.

2 §[17]

Beslut enligt denna förordning som avser Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket *eller* Försvarets radioanstalt får överklagas till regeringen.

Beslut enligt denna förordning som avser Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket, Försvarets radioanstalt *eller Totalförsvarets forskningsinstitut* får överklagas till regeringen.

I 40 § förvaltningslagen (2017:900) finns bestämmelser om överklagande till allmän förvaltningsdomstol. Strålsäkerhets-

[17] Senaste lydelse 2018:517.

myndighetens beslut om förlängd handläggningstid enligt 5 kap. 26 § första stycket får inte överklagas.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2025.

2.12 Förslag till förordning om ändring i avfallsförordningen (2020:614)

Härigenom föreskrivs i fråga om avfallsförordningen (2020:614)
dels att 6 kap. 15 § ska upphöra att gälla,
dels att 4 kap. 19 § och 6 kap. 14 och 16 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
4 kap.	
19 §	
Försvarsmakten får meddela föreskrifter om undantag från 15 kap. miljöbalken och denna förordning när det gäller hur avfall ska hanteras inom Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk *och* Försvarets radioanstalt. Innan sådana föreskrifter meddelas ska Naturvårdsverket ges tillfälle att yttra sig.	Försvarsmakten får meddela föreskrifter om undantag från 15 kap. miljöbalken och denna förordning när det gäller hur avfall ska hanteras inom Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt *och Totalförsvarets forskningsinstitut.* Innan sådana föreskrifter meddelas ska Naturvårdsverket ges tillfälle att yttra sig.
6 kap.	
14 §	
Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket *och* Försvarets radioanstalt ska lämna de uppgifter som inte omfattas av undantaget i 13 § till *Försvarsinspektören* för hälsa och miljö, i stället för att lämna uppgifter till avfallsregistret. Uppgifterna ska lämnas på det sätt som tillsynsmyndigheten bestämmer.	Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket, Försvarets radioanstalt *och Totalförsvarets forskningsinstitut* ska lämna de uppgifter som inte omfattas av undantaget i 13 § till *försvarsinspektören* för hälsa och miljö, i stället för att lämna uppgifter till avfallsregistret. Uppgifterna ska lämnas på det sätt som tillsynsmyndigheten bestämmer.

6 kap.

16 §

Försvarsinspektören för hälsa och miljö *och de myndigheter som har tillsyn över Totalförsvarets forskningsinstitut* ska senast den 31 mars varje år till Naturvårdsverket lämna en sammanställning av de uppgifter som har lämnats enligt 14 *och 15 §§*.	Försvarsinspektören för hälsa och miljö ska senast den 31 mars varje år till Naturvårdsverket lämna en sammanställning av de uppgifter som har lämnats enligt 14 §.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2025.

3 Bakgrund och gällande rätt

3.1 Totalförsvarets forskningsinstitut

Totalförsvarets forskningsinstitut är en statlig myndighet under Försvarsdepartementet som bedriver forskning, metod- och teknikutveckling samt utredningarbete för totalförsvaret. Bland uppdragsgivarna finns bland annat Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Regeringskansliet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap samt flygindustrin. För att möjliggöra verksamheten har Totalförsvarets forskningsinstitut tillgång till speciallaboratorier för kemiska och biologiska vapen, marina experimentstationer, superdatorer, laboratorier för explosiva föremål och verkstäder. Myndigheten bedriver även försvarsunderrättelseverksamhet. Nynäshamns kommun, Umeå kommun, Linköpings kommun och Länsstyrelsen i Stockholms län ansvarar för tillsynen på miljö- och hälsoskyddsområdet över Totalförsvarets forskningsinstituts verksamheter.

3.2 Försvarsinspektören för hälsa och miljö

Försvarsinspektören för hälsa och miljö (tidigare generalläkaren) är en del av Försvarsmakten och utövar tillsyn och offentlig kontroll i fråga om bland annat hälso- och sjukvård, miljö- och hälsoskydd, livsmedel och djurskydd. Tillsynen avser inte enbart Försvarsmakten utan i viss omfattning även verksamheter inom andra försvarsmyndigheter. I tillsyns- och kontrollärenden lyder försvarsinspektören direkt under regeringen, medan enheten vad gäller administration och förvaltning lyder under överbefälhavaren (se 21 § förordningen [2007:1266] med instruktion för Försvarsmakten).

3.3 Tillstånd och tillsyn enligt miljöbalken

3.3.1 Tillstånd till och anmälan om miljöfarlig verksamhet

I 9 kap. miljöbalken finns bestämmelser om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. I miljöprövningsförordningen (2013:251) regleras vilken miljöfarlig verksamhet som omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt.

Ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt ska alltid prövas av länsstyrelsen (9 kap. 8 § andra stycket miljöbalken). Länsstyrelsens beslut kan överklagas till mark- och miljödomstolen enligt 21 kap. 1 § andra stycket miljöbalken. När ett beslut rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt ska domstolen alltid med eget yttrande överlämna ärendet till regeringen för prövning (21 kap. 7 § andra stycket miljöbalken).

Anmälan om miljöfarlig verksamhet som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt ska göras till försvarsinspektören för hälsa och miljö i enlighet med 9 kap. 8 § tredje stycket miljöbalken och 1 kap. 10 § miljöprövningsförordningen.

Totalförsvarets forskningsinstitut omfattas inte av samma reglering som de övriga försvarsmyndigheterna gällande tillstånd till och anmälan om miljöfarlig verksamhet. Enligt miljöprövningsförordningen ska ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet som rör Totalförsvarets forskningsinstitut göras hos mark- och miljödomstol eller länsstyrelse beroende på vilken typ av verksamhet som ansökan avser. Länsstyrelsens beslut kan överklagas till mark- och miljödomstol enligt 21 kap. 1 § andra stycket miljöbalken. Mark- och miljödomstolen ska i vissa särskilda situationer som anges i 21 kap. 7 § miljöbalken lämna över målet till regeringen. I annat fall prövas målet i domstol.

Anmälan om miljöfarlig verksamhet ska enligt 1 kap. 10 § miljöprövningsförordningen göras till tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndighet för Totalförsvarets forskningsinstitut är länsstyrelse eller kommun (jfr 26 kap. 3 § miljöbalken och 1 kap. 19 och 20 §§ och 2 kap. 29 § miljötillsynsförordningen [2011:13]).

3.3.2 Tillsyn i fråga om miljö- och hälsoskydd

Försvarsinspektören för hälsa och miljö har ansvar för tillsynen enligt miljöbalken och den offentliga kontrollen enligt förordning (EU) 2017/625[18]avseende samtliga verksamheter och åtgärder inom Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk och Försvarets radioanstalt, förutom i vissa avseenden där Kemikalieinspektionen är tillsynsmyndighet (se 21 § förordningen [2007:1266] med instruktion för Försvarsmakten, 26 kap. 3 § miljöbalken samt 2 kap. 4 och 5 §§ och 21 § första stycket 1 och 3 miljötillsynsförordningen).

Försvarsinspektören får enligt 26 kap. 9 § miljöbalken meddela de föreläggande och förbud som behövs för efterlevnad av miljöbalkens bestämmelser och likställs alltså i detta sammanhang med en myndighet. Tillsynsbesluten kan enligt 18 kap. 1 § miljöbalken överklagas till regeringen.

I 1 kap. 5 § förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel anges att uppgifter som enligt förordningen ska fullgöras av kommunal nämnd i stället ska fullgöras av försvarsinspektören för hälsa och miljö om det rör verksamheter och åtgärder inom Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk och Försvarets radioanstalt. Detta rör bland annat dispens från förbud om användning av växtskyddsmedel.

Försvarsinspektören har dock inte ansvaret för tillsynen enligt miljöbalken och den offentliga kontrollen enligt förordning (EU) 2017/625 i fråga om verksamheter och åtgärder inom Totalförsvarets forskningsinstitut. För den myndigheten är det i stället länsstyrelse och kommun som utövar tillstånd (jfr 26 kap. 3 § miljöbalken och 1 kap. 10 och 20 §§ miljötillsynsförordningen). Länsstyrelsen har som huvudregel ansvar för tillsynen avseende bland annat miljöfarlig verksamhet och verksamheter som orsakar miljöskador (2 kap. 29 §

[18] Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 av den 15 mars 2017 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 999/2001, (EG) nr 396/2005, (EG) nr 1069/2009, (EG) nr 1107/2009, (EU) nr 1151/2012, (EU) nr 652/2014, (EU) 2016/429 och (EU) 2016/2031, rådets förordningar (EG) nr 1/2005 och (EG) nr 1099/2009 och rådets direktiv 98/58/EG, 1999/74/EG, 2007/43/EG, 2008/119/EG och 2008/120/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 854/2004 och (EG) nr 882/2004, rådets direktiv 89/608/EEG, 89/662/EEG, 90/425/EEG, 91/496/EEG, 96/23/EG, 96/93/EG och 97/78/EG samt rådets beslut 92/438/EEG (förordningen om offentlig kontroll).

miljötillsynsförordningen). Detta ansvar har i vissa delar överlåtits till ansvarig kommun.

3.3.3 Särskilt om tillsyn, kontroll och dispensrätt på kemikalieområdet

Som angetts i avsnitt 4.3.2 ansvarar försvarsinspektören för hälsa och miljö för tillsynen på bl.a. kemikalieområdet enligt miljöbalken när det gäller verksamheter och åtgärder inom Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk och Försvarets radioanstalt, med undantag för viss tillsyn och kontroll som utförs av Kemikalieinspektionen.

Försvarsinspektören beslutar också enligt 24 § förordningen (2008:245) om kemiska produkter och biotekniska organismer om dispenser med hänvisning till totalförsvarets intressen när det gäller kraven i vissa EU-förordningar på kemikalieområdet. Genom en ändring i nämnda förordning som trädde i kraft den 30 mars 2021 har möjligheten för försvarsinspektören att ge dispens från EU:s kemikalielagstiftning för försvarsintressen utökats till att även omfatta sådana dispenser som behövs för att tillgodose svenska försvarsintressen och som avser varor som används för militära ändamål. Ändringen innebär vidare att försvarsinspektörens möjlighet att ge dispens med hänsyn till totalförsvarets intressen utökats till att även omfatta produkter och varor som avser Totalförsvarets forskningsinstitut.

I 1 kap. 5 § förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel anges att uppgifter som enligt förordningen ska fullgöras av kommunal nämnd i stället ska fullgöras av försvarsinspektören för hälsa och miljö om det rör verksamheter och åtgärder inom Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk och Försvarets radioanstalt. Detta rör bland annat dispens från förbud om användning av växtskyddsmedel.

3.3.4 Särskilda krav på avfallsområdet

Under 2018 trädde fyra EU-direktiv i kraft, direktiv (EU) 2018/849[19], (EU) 2018/850[20], (EU) 2018/851[21] och (EU) 2018/852[22] (ändringsdirektiven), som ändrar sex direktiv på avfallsområdet . Flera bestämmelser i ändringsdirektiven syftar till att minska de skillnader som finns mellan medlemsstaterna när det gäller avfallshantering (se t.ex. direktiv (EU) 2018/851). Ändringsdirektiven syftar även till att förenkla och harmonisera rapporteringskraven och innehåller rapporteringsbestämmelser vilka genomfördes i svensk rätt bland annat i avfallsförordningen (2020:614).

Naturvårdsverket ska enligt 6 kap. 9 § avfallsförordningen föra ett elektroniskt register över vissa uppgifter om farligt avfall. Vissa aktörer, bland annat den som producerar eller hanterar avfall, har en skyldighet att lämna uppgifter om farligt avfall till avfallsregistret. Det finns vissa undantag från rapporteringsskyldigheten, bland annat i fråga om uppgifter om produkter för militärt bruk om ett röjande kan medföra skada för totalförsvaret (se 6 kap. 13 § avfallsförordningen). Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket och Försvarets radioanstalt ska enligt 6 kap. 14 § avfallsförordningen lämna de uppgifter som inte omfattas av undantaget i 13 § till försvarsinspektören för hälsa och miljö, i stället för att lämna uppgifter till avfallsregistret. Inte heller Totalförsvarets forskningsinstitut ska lämna uppgifter till avfallsregistret. Myndigheten ska i stället enligt 6 kap. 15 § avfallsförordningen lämna de uppgifter som inte omfattas av undantaget i 13 § till den myndighet som ansvarar för tillsynen över verksamheten.

[19] Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/849 av den 30 maj 2018 om ändring av direktiven 2000/53/EG om uttjänta fordon, 2006/66/EG om batterier och ackumulatorer och förbrukade batterier och ackumulatorer och 2012/19/EU om avfall som utgörs av eller innehåller elektrisk och elektronisk utrustning.
[20] Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/850 av den 30 maj 2018 om ändring av direktiv 1999/31/EG om deponering av avfall.
[21] Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/851 av den 30 maj 2018 om ändring av direktiv 2008/98/EG om avfall.
[22] Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/852 av den 30 maj 2018 om ändring av direktiv 94/62/EG om förpackningar och förpackningsavfall.

3.4 Kontroll på livsmedelsområdet

Enligt livsmedelslagen (2006:804) ska Livsmedelsverket, länsstyrelser, andra statliga myndigheter och kommuner i enlighet med var regeringen bestämmer utöva den offentliga kontrollen av att lagen, de föreskrifter och beslut som meddelats med stöd av lagen, de EU-bestämmelser som kompletteras av lagen och de beslut som meddelats med stöd av EU-bestämmelserna följs (se 11 § livsmedelslagen).

Försvarsinspektören för hälsa och miljö ska enligt 25 § andra stycket livsmedelsförordningen (2006:813) ansvara för att utföra offentlig kontroll av alla livsmedelsanläggningar inom Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket och Försvarets radioanstalt som drivs av eller för respektive myndighet. Detta innebär att även privata verksamhetsutövare omfattas av kontrollen (se prop. 2016/17:144 s. 37).

Livsmedelsverket får meddela ytterligare föreskrifter om verkställigheten av bestämmelserna i livsmedelslagen och livsmedelsförordningen. Föreskrifter om lagstiftningens tillämpning på Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket och Försvarets radioanstalt meddelas dock av Försvarsmakten eller, i fråga om anmälningsskyldighet enligt 39 § livsmedelsförordningen, av Folkhälsomyndigheten (40 § andra stycket livsmedelsförordningen).

Lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter syftar till att säkerställa en hög skyddsnivå för djurs och människors hälsa när det gäller foder och animaliska biprodukter. Animaliska biprodukter definieras i artikel 3.1 och 3.2 i förordning (EG) nr 1069/2009[23]. Exempel på animaliska biprodukter är döda djur och biprodukter från slaktade djur. Även matavfall, ull, fjädrar, äggskal, naturgödsel och kommersiellt fångad fisk omfattas. De animaliska biprodukterna delas in i olika riskkategorier. Beroende på kategori kan de sedan användas för olika ändamål. I många fall ställs krav på att materialet ska bearbetas eller bortskaffas, men i vissa fall kan de animaliska biprodukterna användas precis som de är, exempelvis som foder till hundar och andra pälsdjur, eller för spridning på mark om det rör sig

[23] Europaparlamentet och rådets förordning (EG) nr 1069/2009 av den 21 oktober 2009 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter och därav framställda produkter som inte är avsedda att användas som livsmedel och om upphävande av förordning (EG) nr 1774/2002 (förordningen om animaliska biprodukter).

om t.ex. naturgödsel. Primärproduktion omfattar produktion av jordbruksprodukter, särskilt odling, skörd, mjölkning, uppfödning av djur (före slakt) eller fiske som enbart resulterar i produkter som inte genomgår någon hantering efter det att de har skördats, insamlats eller fångats, med undantag av enkel fysisk behandling, se artikel 3 f i förordning (EG) nr 183/2005[24].

Enligt 12 § ska den offentliga kontrollen av efterlevnaden av lagen, samt av föreskrifter och beslut som meddelats med stöd av lagen, de EU-bestämmelser som kompletteras av lagen och de beslut som meddelats med stöd av EU-bestämmelserna utövas av Jordbruksverket, länsstyrelserna, andra statliga myndigheter och kommuner i enlighet med vad regeringen bestämmer. Den närmare ansvarsfördelningen mellan kontrollmyndigheterna anges i huvudsak i förordningen (2006:814) om foder och animaliska biprodukter. Försvarsinspektören för hälsa och miljö är behörig myndighet att utöva offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet som hänger samman med kontrollen när kontrollen avser bland annat foder, animaliska biprodukter och matavfall och verksamheten bedrivs inom Försvarsmakten eller Försvarets materielverk av eller för respektive myndighet (se 12 a och 12 b §§ förordningen om foder och animaliska produkter).

För Totalförsvarets forskningsinstitut är det kommunen som utövar offentlig kontroll, och annan offentlig verksamhet som hänger samman med denna kontroll, när det gäller bland annat nedgrävning av animaliska biprodukter, utlämnande och transport av matavfall, förbränningsanläggningar som förbränner animaliska biprodukter i primärproduktion samt förvaring av animaliska biprodukter i primärproduktionen (se 12 § förordningen om foder och animaliska biprodukter).

3.5 Tillsyn på strålskyddsområdet

Strålskyddsmyndigheten utövar tillsyn över att bestämmelserna i strålskyddslagen (2018:396) och strålskyddsförordningen (2018:506) följs (se 8 kap. 1 § strålskyddslagen och 8 kap. 1 § strålskyddsförordningen). Viss tillsyn på området utövas dessutom

[24] Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 183/2005 av den 12 januari 2005 om fastställande av krav för foderhygien.

av Arbetsmiljöverket, Boverket och kommunala nämnder. Därutöver ska försvarsinspektören för hälsa och miljö enligt 8 kap. 2 § andra stycket strålskyddsförordningen utöva tillsyn över verksamheter som Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket och Försvarets radioanstalt bedriver i en omgivning av joniserande strålning.

Strålsäkerhetsmyndigheten får enligt 8 kap. 3 § 1 strålskyddsförordningen, efter åtagande av försvarsinspektören, överlåta åt denne att i ett visst avseende utöva tillsyn över verksamheter som bedrivs av Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket eller Försvarets radioanstalt bedriver. Strålsäkerhetsmyndigheten får efter åtagande från kommun också överlämna tillsynsuppgifter till en kommunal nämnd enligt 8 kap. 3 § 2 samma förordning, om det avser tillsyn över andra verksamheter än sådana som Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket eller Försvarets radioanstalt bedriver. Beslut som avser Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket eller Försvarets radioanstalt får enligt 10 kap. 2 § strålskyddslagen överklagas till regeringen.

4 Förslag och skälen för dessa

4.1 Försvarsinspektörens tillsyn på miljö- och hälsoskyddsområdet utvidgas till att omfatta Totalförsvarets forskningsinstitut

Förslag: Försvarsinspektören för hälsa och miljö ska ansvara för tillsynen över Totalförsvarets forskningsinstitut i fråga om miljö- och hälsoskydd.

Regleringen i avfallsförordningen om att Totalförsvarets forskningsinstitut ska lämna uppgifter till sin tillsynsmyndighet i stället för att rapportera till Naturvårdsverkets avfallsregister tas bort. Totalförsvarets forskningsinstitut läggs till i uppräkningen av de myndigheter som ska lämna uppgifter om avfall till försvarsinspektören för hälsa och miljö.

Skälen för förslaget: Försvarsinspektören för hälsa och miljö är i fråga om miljö- och hälsoskydd tillsynsmyndighet för verksamheter inom Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk och Försvarets radioanstalt. I förarbetena till miljöbalken uttalade regeringen att tillsynen av försvarets verksamheter bör utövas av generalläkaren (numera försvarsinspektören), dels med hänsyn till karaktären av försvarets verksamhet och dess nationella betydelse, dels med beaktande av möjligheterna att säkerställa relevant kompetens och enhetlighet i rättstillämpningen (se prop. 1997/98:45 del 1 s. 503 f.).

Utredningen om översyn av generalläkarfunktionen behandlade i sitt betänkande Tillsyn och kontroll på hälso- och miljöområdet, (SOU 2015:79) vilka försvarsmyndigheter som borde omfattas av

generalläkarens tillsynsansvar. Enligt utredningen kunde det endast bli aktuellt att utvidga tillsyns- och kontrollfunktionen till de myndigheter som präglas av samma särart som Försvarsmakten. Utredningen övervägde om tillsynen över Totalförsvarets forskningsinstitut borde utföras av generalläkaren och konstaterade att en säkrare och enklare hantering av försvarssekretessen talade för att generalläkaren skulle ansvara för tillsynen. Utredningen bedömde dock att Totalförsvarets forskningsinstitut inte präglades av samma särart och krav som Försvarsmakten och att det inte fanns tillräckliga skäl för att utvidga generalläkarens tillsyns- och kontrollansvar till att även omfatta Totalförsvarets forskningsinstitut (SOU 2015:79 s. 214 f.).

Det finns nu anledning att göra en annan bedömning och att utvidga försvarsinspektörens tillsynsansvar till att även omfatta Totalförsvarets forskningsinstitut. Det säkerhetspolitiska läget har försämrats sedan utredningen om översynen av generalläkarfunktionen behandlades. Sverige har även ansökt om medlemskap i Nato och det svenska försvaret befinner sig i stark tillväxt. Vikten av att begränsa spridning av information har förstärkts och det är av än större vikt än tidigare att tillsynsmyndigheten har förmåga att hantera uppgifter som omfattas av sekretess.

Totalförsvarets forskningsinstitut bedriver verksamhet av samma karaktär och betydelse för Sveriges försvar som övriga försvarsmyndigheter. Den kräver därför samma hänsyn vid tillsynen som övrig försvarsverksamhet. Totalförsvarets forskningsinstitut har vidare en betydande samverkan med de övriga försvarsmyndigheterna. Fortifikationsverket, som är såväl Totalförsvarets forskningsinstituts uppdragsgivare som ägare av den anläggning vid Grindsjön där Totalförsvarets forskningsinstitut bedriver verksamhet, står under försvarsinspektörens tillsyn. Även Försvarsmakten och Försvarets materielverk, som båda är Totalförsvarets forskningsinstituts uppdragsgivare, står under försvarsinspektörens tillsyn. Verksamheten försvåras av att myndigheterna står under olika tillsynsmyndigheter.

Försvarsinspektören för hälsa och miljö har kunskap om och förståelse för försvarsmyndigheternas särställning och verksamheter. Försvarsinspektören är exempelvis väl införstådd med de speciella krav som ställs på tillsynen inom försvaret mot bakgrund

av försvarssekretessen, och har bättre möjligheter än kommuner och länsstyrelser att hantera skyddsvärd information. Det framstår därmed som naturligt att även Totalförsvarets forskningsinstitut omfattas av försvarsinspektörens tillsynsansvar i fråga om miljö- och hälsoskydd. Detta skulle dessutom säkerställa relevant kompetens inom tillsynsfunktionen och garantera enhetlighet i rättstillämpningen vid tillsynen över försvarsmyndigheternas verksamheter.

De myndigheter som står under försvarsinspektören för hälsa och miljös tillsyn på miljö- och hälsoskyddsområdet omfattas, som redogjorts för i avsnitt 3.3, av särregleringar. Bland annat fullgör myndigheterna sina skyldigheter enligt avfallsförordningen (2020:614) genom att lämna uppgifter om farligt avfall till försvarsinspektören i stället för till avfallsregistret. Anledningen till att försvarsmyndigheterna är undantagna från rapporterings-skyldigheten är att informationen om farligt avfall från verksamheter som har till uppgift att förvara landet eller som i övrigt rör Sveriges totalförsvar anses skyddsvärd, och obehörig spridning av denna information bör förhindras (se exempelvis promemorian Genomförande av reviderade EU-direktiv på avfallsområdet, dnr M2020/00385/R, s. 140). Även Totalförsvarets forskningsinstitut är av samma skäl undantaget från skyldigheten att lämna uppgifter till avfallsregistret. Myndigheten ska i stället lämna uppgifter till sina tillsynsmyndigheter, dvs. Nynäshamns, Umeå och Linköpings kommun samt Länsstyrelsen i Stockholms län. Genom att utvidga försvarsinspektörens tillsynsansvar till att även omfatta Totalförsvarets forskningsinstitut undviks behovet av speciallösningar som den i avfallsförordningen.

Det föreslås därför att försvarsinspektörens tillsynsansvar enligt 2 kap. 4 § miljötillsynsförordningen samt försvarsinspektörens ansvar enligt 1 kap. 5 § förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel utvidgas till att även omfatta Totalförsvarets forskningsinstitut. Bestämmelsen i 26 kap. 3 § fjärde stycket miljöbalken, som innebär att tillsynen över försvarsmyndigheternas verksamheter inte får överlåtas till en kommunal nämnd, bör därmed utvidgas till att omfatta även Totalförsvarets forskningsinstitut.

Genom att försvarsinspektören föreslås bli tillsynsmyndighet på miljö- och hälsoskyddsområdet blir 6 kap. 15 § avfallsförordningen överflödig. Detsamma gäller för skrivningen i 6 kap. 16 §

avfallsförordningen om de myndigheter som har tillsyn över Totalförsvarets forskningsinstitut. Bestämmelsen och skrivningen bör därför tas bort. Dessutom bör uppräkningen i 6 kap. 14 avfallsförordningen av myndigheter som ska lämna uppgifter till försvarsinspektören utvidgas till att även omfatta Totalförsvarets forskningsinstitut.

Promemorians förslag i denna del föranleder även ytterligare ändringar i miljöbalken, ändringar i förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, miljöprövningsförordningen samt ytterligare ändringar i avfallsförordningen. Dessa förslag behandlas i avsnitt 4.4 och 4.8.

4.2 Försvarsinspektören ska vara behörig myndighet att utöva offentlig kontroll av livsmedel i verksamhet som bedrivs av eller för Totalförsvarets forskningsinstitut

Förslag: Försvarsinspektören för hälsa och miljö ska vara behörig myndighet att utöva offentlig kontroll av livsmedel och utföra annan offentlig verksamhet som hänger samman med kontrollen av verksamhet inom Totalförsvarets forskningsinstitut som bedrivs av eller för Totalförsvarets forskningsinstitut.

Skälen för förslaget: I dag fungerar livsmedelskontrollen inom Totalförsvarets forskningsinstitut på olika sätt. Försvarsinspektören för hälsa och miljö har åtagit sig livsmedelskontrollen vid lokalerna vid Grindsjön eftersom dessa ägs av Fortifikationsverket. Restaurangen vid Grindsjön bedrivs av en privat verksamhetsutövare. I Umeå, där maten lagas av en privat aktör i ett centralkök för att därefter värmas i Totalförsvarets forskningsinstituts lokaler, är livsmedelskontrollen kommunal.

Som tidigare nämnts i avsnitt 3.4 har försvarsinspektören för hälsa och miljö enligt 25 § andra stycket livsmedelsförordningen (2006:813) ett utpekat ansvar för livsmedelskontrollen inom Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk och Försvarets radioanstalt. Som en konsekvens av att tillsynen över Totalförsvarets forskningsinstitut på miljö- och hälsoskydd-

området föreslås flyttas till försvarsinspektören bör även ansvaret omfatta livsmedelskontrollen av verksamheter inom Totalförsvarets forskningsinstitut. Försvarsinspektören bör även ges behörighet att, på motsvarande sätt som för Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk och Försvarets radioanstalt, godkänna anläggningar och registrera anläggningar eller verksamheter inom Totalförsvarets forskningsinstitut som bedrivs av eller för denna myndighet. Regleringen i 23 § första stycket 10 och 25 § andra stycket livsmedelsförordningen ska därmed ändras till att omfatta även Totalförsvarets forskningsinstitut.

Som en konsekvens av förslaget bör Försvarsmakten även ges bemyndigande att enligt 40 § andra stycket livsmedelsförordningen meddela föreskrifter gällande livsmedelslagens tillämpning på Totalförsvarets forskningsinstitut.

Försvarsinspektören för hälsa och miljö är behörig myndighet att utöva offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet som hänger samman med kontrollen, när kontrollen avser bl.a. foder, animaliska biprodukter och matavfall och verksamheten bedrivs inom Försvarsmakten eller Försvarets materielverk av eller för respektive myndighet.

Den vanligaste animaliska biprodukten inom Totalförsvarets forskningsinstitut är det matavfall som alstras vid livsmedelshanteringen. Någon primärproduktion förekommer för närvarande inte inom Totalförsvarets forskningsinstitut. Kontrollen av animaliska biprodukter hänger samman med kontrollen av livsmedel på ett sådant sätt att det mest ändamålsenliga och rationella är att försvarinspektören för hälsa och miljö även tar över ansvaret för den offentliga kontrollen av denna, på samma sätt som för Försvarsmakten och Försvarets materielverk. Detta innebär att även privata verksamhetsutövare som agerar på uppdrag av myndigheten omfattas av kontrollen (se prop. 2016/17:144 s. 37).

Det föreslås därför att försvarsinspektören för hälsa och miljös ansvar att utöva offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet som hänger samman med kontrollen enligt 12 a och 12 b §§ förordningen (2006:814) om foder och animaliska biprodukter utvidgas till att även omfatta Totalförsvarets forskningsinstitut.

Promemorians förslag i denna del föranleder även ändringar i lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter. Förslaget behandlas i avsnitt 4.5.

4.3 Försvarsinspektörens tillsynsansvar på strålskyddsområdet utvidgas till att omfatta Totalförsvarets forskningsinstitut

Förslag: Försvarsinspektören för hälsa och miljö ska utöva tillsyn över verksamheter som Totalförsvarets forskningsinstitut bedriver i en omgivning med joniserande strålning.

Regeringens föreskriftsrätt om tillsyn på strålskyddsområdet ska utvidgas till att även omfatta Totalförsvarets forskningsinstitut.

Skälen för förslaget: Försvarsinspektören för hälsa och miljö utövar i dag tillsyn över verksamheter som Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket och Försvarets radioanstalt bedriver i en omgivning med joniserande strålning. Som en konsekvens av att tillsynen över Totalförsvarets forskningsinstitut på miljö- och hälsoskyddsområdet samt livsmedelsområdet föreslås flyttas till försvarsinspektören bör ansvaret även omfatta tillsyn på strålskyddsområdet i motsvarande omfattning som gäller för övriga försvarsmyndigheter.

Regeringen får på strålskyddsområdet enligt 8 kap. 3 § 1 strålskyddslagen (2018:396) föreskriva att en tillsynsmyndighet får överlämna tillsynsuppgifter till försvarsinspektören för hälsa och miljö i fråga om verksamheter som utövas av Försvarsmakten, Försvaret materielverk, Fortifikationsverket eller Försvarets radioanstalt. Det föreslås därför att detta bemyndigande, samt försvarsinspektörens tillsynsansvar enligt 8 kap. 2 § strålskyddsförordningen (2018:506) utvidgas till att omfatta Totalförsvarets forskningsinstitut.

Stålsäkerhetsmyndigheten får enligt 8 kap. 3 § 1 strålskyddsförordningen, efter åtagande av försvarsinspektören, överlåta åt densamme att i ett visst avseende utöva tillsyn över verksamheter som tidigare nämnda försvarsmyndigheter bedriver. Även denna bestämmelse bör utvidgas till att omfatta Totalförsvarets forskningsinstitut. Bestämmelsen i 8 kap. 3 § 2 strålskyddsförordningen, som stadgar att tillsynen över försvarsmyndigheternas verksamheter inte får överlåtas till en kommunal

nämnd, bör därmed också utvidgas till att omfatta Totalförsvarets forskningsinstitut.

4.4 Beslut på miljö- och hälsoskyddsområdet för Totalförsvarets forskningsinstitut ska överprövas av regeringen

Förslag: Mark- och miljödomstolen ska med eget yttrande överlämna ärenden som rör en statlig myndighets beslut avseende Totalförsvarets forskningsinstitut till regeringen för prövning.

Skälen för förslaget: I förarbetena till 21 kap. 7 § miljöbalken om statliga myndigheters beslut uttalas att ärenden som rör försvaret inte i något avseende ska prövas av miljödomstol, utan ska överlämnas till regeringens avgörande (se prop. 1997/98:45 del 1 s 467 och del 2 s. 235). I linje med detta ska mark- och miljödomstolen enligt 21 kap. 7 § andra stycket miljöbalken med eget yttrande överlämna ärenden om statliga myndigheters beslut som rör Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket och Försvarets radioanstalt till regeringen för prövning. Dessutom får försvarsinspektören för hälsa och miljös beslut enligt miljöbalken, eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av miljöbalken, överklagas till regeringen enligt 18 kap. 1 § första stycket 2 miljöbalken.

Även beslut och ärenden på miljö- och hälsoskyddsområdet som avser Totalförsvarets forskningsinstitut bör överklagas respektive överlämnas till regeringen. En sådan ordning är i enlighet med den generella bedömningen att frågor som rör försvaret typiskt sett är av sådan natur att ett ställningstagande från regeringen krävs. Ordningen är även i linje med uttalandet om försvarsmyndigheternas särställning i förhållande till miljöbalken. Förslaget skulle dessutom innebära en enhetlighet i fråga om överklagandeförfarandet i miljöärenden för de försvarsmyndigheter som försvarsinspektören har tillsynsansvar över. Det föreslås därför att uppräkningen av myndigheter i 21 kap. 7 § andra stycket miljöbalken utvidgas till att även omfatta Totalförsvarets forskningsinstitut.

4.5 Beslut enligt lagen om foder och animaliska biprodukter som gäller Totalförsvarets forskningsinstitut ska överklagas till regeringen

Förslag: Beslut enligt lagen om foder och animaliska biprodukter som gäller Totalförsvarets forskningsinstitut ska överklagas till regeringen.

Skälen för förslaget: Enligt 32 § lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter får beslut av Jordbruksverket eller av en annan statlig förvaltningsmyndighet enligt lagen samt enligt föreskrifter och EU-bestämmelser på området överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Beslut som gäller Försvarsmakten och Försvarets materielverk ska dock överklagas till regeringen. I förarbetena till lagen uttalas att dessa myndigheters verksamhet är av speciellt slag och att det därför är angeläget att frågorna avgörs av regeringen (se prop. 2016/17:144 s. 38). Eftersom försvarsinspektören för hälsa och miljö föreslås överta den offentliga kontrollen av foder och animaliska biprodukter för Totalförsvarets forskningsinstitut bör även beslut som gäller myndigheten överklagas till regeringen. Även Totalförsvarets forskningsinstituts verksamhet är av ett speciellt slag som motiverar en prövning av regeringen. Förslaget medför dessutom en enhetlighet på området. Det föreslås därför att uppräkningen av myndigheter i 32 § lagen om foder och animaliska biprodukter utvidgas till att även omfatta Totalförsvarets forskningsinstitut.

4.6 Beslut på strålskyddsområdet som avser Totalförsvarets forskningsinstitut ska överklagas till regeringen

Förslag: Beslut enligt strålskyddslagen och strålskyddsförordningen som avser Totalförsvarets forskningsinstitut överklagas till regeringen.

Enligt 10 kap. 2 § andra stycket strålskyddslagen (2018:396) överklagas beslut som avser Försvarsmakten, Försvarets

materielverk, Fortifikationsverket och Försvarets radioanstalt eller ytterligare villkor enligt 6 kap. 22 § samma lag till regeringen. Bestämmelsen, som har sitt ursprung i äldre lagstiftning på området, motiverades med att överklagande bör göras hos regeringen i linje med vad som gäller på miljöbalkens område (prop. 1997/98:90 s 355 f.). Även beslut enligt strålskyddsförordningen (2018:506) överklagas till regeringen (se 9 kap. 2 § första stycket strålskyddsförordningen).

Eftersom försvarsinspektören för hälsa och miljö föreslås utöva tillsyn över Totalförsvarets forskningsinstitut på strålskyddsområdet bör samma överklagandereglering gälla för dessa beslut som för beslut rörande övriga försvarsmyndigheter. Det föreslås därför att uppräkningen av myndigheter i 10 kap. 2 § andra stycket strålskyddslagen och 9 kap. 2 § första stycket strålskyddsförordningen utvidgas till att även omfatta Totalförsvarets forskningsinstitut.

4.7 Beslut på miljö- och hälsoskyddsområdet och enligt plan- och bygglagen för Totalförsvarets forskningsinstitut ska inte få överklagas av miljöorganisationer

Förslag: Miljöorganisationers klagorätt enligt miljöbalken och plan- och bygglagen ska inte omfatta domar och beslut som gäller Totalförsvarets forskningsinstitut.

Skälen för förslaget: Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket och Försvarets radioanstalt är undantagna från miljöorganisationernas särskilda klagorätt enligt 16 kap. 13 § andra stycket miljöbalken. Enligt förarbetena borde miljöorganisationer inte ha rätt att överklaga beslut som rör försvaret då sådana ärenden ofta är av så känslig natur att talerätten inte bör utvidgas (se prop. 1997/98:45 del 1 s. 490). Detta bör gälla även för Totalförsvarets forskningsinstitut. Förslaget skulle dessutom innebära en enhetlighet i fråga om de försvarsmyndigheter som försvarsinspektören för hälsa och miljö har tillsynsansvar över. Det föreslås därför att bestämmelsen i 16 kap. 13 § tredje stycket

miljöbalken utvidgas till att även omfatta Totalförsvarets forskningsinstitut.

I 13 kap. 12 § plan- och bygglagen (2010:900) finns också regler om miljöorganisationers klagorätt. Bestämmelsens andra stycke innehåller, likt motsvarande bestämmelse i miljöbalken, ett undantag för Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk och Försvarets radioanstalt. I likhet med undantaget i miljöbalken ansåg regeringen att beslut om bygglov och detaljplaner som avser totalförsvaret är av känslig natur (se prop. 2020/21:174 s. 107). Även på detta område saknas skäl till att en annan ordning ska gälla för Totalförsvarets forskningsinstitut än för övriga försvarsmyndigheter. Undantaget för beslut som rör försvarsmyndigheter i 13 kap. 12 § plan- och bygglagen föreslås därför utvidgas till att även omfatta Totalförsvarets forskningsinstitut.

4.8 Försvarinspektören ska få meddela föreskrifter om miljö- och hälsoskydd avseende Totalförsvarets forskningsinstitut

Förslag: Bemyndigandena i miljöbalken, avfallsförordningen och förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd att meddela föreskrifter som avviker från miljöbalkens bestämmelser samt föreskrifter som behövs till skydd mot olägenheter för människors hälsa ska utvidgas till att även omfatta Totalförsvarets forskningsinstitut.

Skälen för förslaget: Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får enligt 15 kap. 46 § miljöbalken meddela särskilda föreskrifter som avviker från bestämmelserna om avfall i samma kapitel för Försvarsmaktens, Fortifikationsverkets, Försvarets materielverks och Försvarets radioanstalts verksamhet. Regeringen har gett Försvarsmakten bemyndigande att efter samråd med Naturvårdsverket meddela föreskrifter om avsteg från tillämpningen av 15 kap. miljöbalken inom vissa verksamheter, se 4 kap. 19 § avfallsförordningen (2020:614). Vidare får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer enligt 9 kap. 12 § första stycket miljöbalken meddela de föreskrifter som behövs till skydd

mot olägenheter för människors hälsa. Regeringen har gett Försvarsmakten ett bemyndigande att, efter samråd med Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och Folkhälsomyndigheten, meddela sådana föreskrifter för Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk och Försvarets radioanstalt (41 § förordningen [1998:899] om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd). De föreskrifter som Försvarsmakten får meddela enligt dessa bemyndiganden beslutas enligt 21 § fjärde stycket förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten av försvarsinspektören för hälsa och miljö. Bestämmelserna ger alltså en möjlighet för försvarsinspektören att i fråga om avfall och hälsoskydd meddela särskilda föreskrifter för de angivna försvarsmyndigheterna.

Som en konsekvens av att tillsynen över Totalförsvarets forskningsinstitut på miljö- och hälsoskyddsområdet föreslås flyttas till försvarsinspektören för hälsa och miljö bör ovan nämnda föreskriftsrätt gälla även i fråga om Totalförsvarets forskningsinstitut. Detta skulle innebära att de försvarsmyndigheter som omfattas av försvarsinspektörens tillsyn när det gäller miljö- och hälsofrågor behandlas på ett enhetligt och överblickbart sätt. Det föreslås därför att bemyndigandena i 15 kap. 46 § miljöbalken, 4 kap. 19 § avfallsförordningen och 41 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd utvidgas till att även omfatta Totalförsvarets forskningsinstitut.

4.9 Ändrade regler för ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet som rör Totalförsvarets forskningsinstitut

Förslag: Länsstyrelsen ska pröva en ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet som rör Totalförsvarets forskningsinstitut.

Skälen för förslaget: Huvudregeln enligt 9 kap. 8 § första stycket miljöbalken är att en ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet prövas av mark- och miljödomstolen. Enligt 9 kap. 8 § andra stycket miljöbalken får regeringen meddela föreskrifter dels om att ansökan

om tillstånd för vissa slag av verksamheter i stället ska prövas av länsstyrelsen, dels om att en kommunal nämnd ska pröva frågor om tillstånd om den miljöfarliga verksamheten kan antas ha en liten miljöpåverkan. Av samma bestämmelse, och av upplysningsbestämmelsen i 1 kap. 8 § miljöprövningsförordningen (2013:251), följer att en ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt alltid prövas av länsstyrelsen. Enligt 9 kap. 8 § tredje stycket miljöbalken ska en anmälan om miljöfarlig verksamhet, enligt föreskrifter som meddelas av regeringen, göras till försvarsinspektören för hälsa och miljö, länsstyrelsen eller kommunen. Av 22 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd framgår att en anmälan ska ges in till den myndighet eller kommun som enligt miljötillsynsförordningen (2011:13) utövar tillsyn över verksamheten eller åtgärden.

Anmälan om miljöfarlig verksamhet respektive ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet hanteras följaktligen av olika instanser beroende på vilka miljöeffekter verksamheten ger upphov till. Länsstyrelsen ska dock alltid som första instans pröva tillståndsärenden som rör försvaret. Det saknas skäl för att en annan ordning ska gälla för Totalförsvarets forskningsinstitut än för övriga försvarsmyndigheter. Ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet som rör Totalförsvarets forskningsinstitut bör därför också prövas av länsstyrelsen. Regleringen i 9 kap. 8 § andra stycket miljöbalken och upplysningsbestämmelsen i 1 kap. 8 § miljöprövningsförordningen föreslås därför ändras så att den även omfattar Totalförsvarets forskningsinstitut.

Av samma anledning saknas det skäl att låta en annan ordning gälla anmälningar om miljöfarlig verksamhet av Totalförsvarets forskningsinstitut än för övriga försvarsmyndigheter. Om försvarsinspektören för hälsa och miljös tillsynsansvar på miljö- och hälsoskyddsområdet i enlighet med förslaget i avsnitt 4.1 utvidgas till att omfatta även Totalförsvarets forskningsinstitut kommer dock myndigheten i fortsättningen att kunna anmäla miljöfarlig verksamhet till försvarsinspektören, utan ytterligare författningsändringar.

5 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag: De ändringar som föreslås i promemorian ska träda i kraft den 1 juli 2025.

Bedömning: Försvarsinspektören ska ta emot alla ärenden om miljö- och hälsofrågor som kommit in till nuvarande tillsynsmyndigheter före ikraftträdandet men som ännu inte avgjorts. Ärenden om tillstånd till miljöfarlig verksamhet ska överlämnas till ansvarig länsstyrelse. Överklagade beslut rörande tillståndsärenden för miljöfarlig verksamhet och enligt strålskyddslagen, strålskydds-förordningen och lagen om foder och animaliska biprodukter ska överlämnas till regeringen för prövning.

Det behövs inga särskilda övergångsbestämmelser.

Skälen för förslaget och bedömningen: De författningsändringar som promemorian föreslår bör träda i kraft så snart som möjligt. Förslagen bör inte kräva några omfattande förberedelseåtgärder för försvarsinspektören för hälsa och miljö eftersom tillsynsfunktionen redan i dag har kompetensen för den föreslagna utvidgningen av tillsynsuppdraget. Med hänsyn till den tid som kan beräknas för remissförfarande, fortsatt beredning inom Regeringskansliet och riksdagsbehandling, bör bestämmelserna kunna träda i kraft den 1 juli 2025.

Alla ärenden om miljö- och hälsofrågor som kommit in till nuvarande tillsynsmyndigheter före ikraftträdandet men som ännu inte avgjorts, ska vid ikraftträdandet överlämnas till försvarsinspektören för hälsa och miljö. Det behövs inga särskilda

övergångsbestämmelser om detta. (se RÅ 1991 ref. 1 och Gröna boken – Riktlinjer för författningsskrivning, Ds 2014:1 s. 112).

Av samma anledning saknas det behov av övergångsbestämmelser gällande ändringar av ansvarig prövningsinstans för tillståndsärenden för miljöfarlig verksamhet. Pågående ärenden ska överlämnas till ansvarig länsstyrelse. Överklagade beslut ska överlämnas till regeringens prövning.

Överklagade beslut enligt strålskyddslagen, strålskyddsförordningen och lagen om foder och animaliska biprodukter som avser Totalförsvarets forskningsinstitut ska överlämnas till regeringen för prövning. Även i dessa fall saknas det behov av övergångsbestämmelser.

6 Konsekvenser

Bedömning: Förslagen bidrar till ökad tydlighet och förbättrad effektivitet i fråga om tillsynen på miljö- och hälsoskyddsområdet, livsmedelsområdet och strålskyddsområdet över de verksamheter som bedrivs för eller av Totalförsvarets forskningsinstitut samt ett ökat skydd för myndighetens sekretessbelagda uppgifter.

Förslagen innebär utökade tillsynsuppgifter för försvarsinspektören för hälsa och miljö och därmed en något högre arbetsbelastning för tillsynsfunktionen.

Förslagen innebär en mindre kostnadsökning för försvarsinspektören. De ökade kostnaderna bedöms emellertid rymmas inom givna ekonomiska ramar.

Förslagen bedöms ha en marginell påverkan på kommunernas kostnader men föranleder ingen ekonomisk reglering.

Förslagen bedöms ha en marginell påverkan på belastningen hos mark- och miljödomstolarna och de allmänna förvaltningsdomstolarna. Detta medför dock inte något behov av ekonomisk reglering.

Förslagen bedöms ha en marginell påverkan på länsstyrelsernas, Strålsäkerhetsmyndighetens och Arbetsmiljöverkets belastning, som inte bedöms medföra något behov av ekonomisk reglering.

Förslagen berör enskilda genom att miljöorganisationernas klagorätt begränsas och instansordningen förändras.

Förslagen får inga miljömässiga konsekvenser.

Skälen för bedömningen: Försvarsinspektören för hälsa och miljö har insyn i och erfarenhet av de andra försvarsmyndigheternas verksamheter, och har en stor kompetens gällande att identifiera

känslig information och upprätthålla strikta sekretessrutiner. Förslagen innebär därför bland annat ett ökat skydd för de uppgifter hos Totalförsvarets forskningsinstitut som omfattas av försvarssekretess. Att tillsynsansvaret på miljö- och hälsoskyddsområdet och strålskyddsområdet, och kontrollen av livsmedelsområdet överförs till försvarsinspektören innebär också större möjligheter att säkerställa relevant kompetens gällande försvarsmyndigheternas arbete samt enhetlighet i rättstillämpningen. Den kompetens som krävs för att utöva tillsynen finns redan hos försvarsinspektören, och det föreslagna tillsynsansvaret kan innebära produktivitetsvinster och minskade gränsdragningsproblem för tillsynsfunktionen.

Förslagen innebär en mindre kostnadsökning för försvarsinspektören för hälsa och miljö med anledning av utökade arbetsuppgifter. Om tillsynsfunktionen ska kunna bibehålla samma ambitionsnivå för tillsynen och kontrollen som i dag krävs det sammantaget ytterligare en halv årsarbetskraft. De ökade kostnaderna bedöms emellertid rymmas inom givna ekonomiska ramar för Försvarsmakten.

Den kommunala finansieringsprincipen aktualiseras när staten fattar beslut som innebär att den kommunala verksamheten kan bedrivas till en lägre kostnad. Förslagen, som bl.a. innebär att tillsynsansvar flyttas från kommunerna till försvarsinspektören för hälsa och miljö, bedöms ha en viss påverkan på kommunernas kostnader. Eftersom den eventuella kostnadsminskningen i detta fall bedöms bli marginell föranleder förslaget inte någon ekonomisk reglering.

Förslagen innebär en påverkan på mark- och miljödomstolarna genom att domstolarna inte längre ska pröva ansökningar om tillstånd till miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. 8 § miljöbalken. I stället ska en ansökan prövas av länsstyrelsen och vid överklagande ska mark- och miljödomstolarna med eget yttrande överlämna ärendet till regeringen för prövning. Eftersom förslagen även innebär att kommunerna och länsstyrelserna inte längre fattar tillsynsbeslut avseende Totalförsvarets forskningsinstitut så kommer mark- och miljödomstolarna inte heller att pröva överklaganden av sådana beslut. De tillsynsbeslut som fattas av försvarsinspektören för hälsa och miljö överklagas i stället till regeringen. För Mark- och miljööverdomstolen innebär ändringarna att domstolen inte längre kommer att pröva överklaganden av domar

och beslut som rör Totalförsvarets forskningsinstitut Eftersom tillstånds- och tillsynsärendena rörande Totalförsvarets forskningsinstitut är få bedöms ändringarna sammantaget endast medföra en marginellt minskad belastning respektive ärendetillströmning till domstolarna.

Förslagen om rätt att överklaga tillsynsfunktionens beslut i tillsyns- och kontrollärenden samt länsstyrelsernas beslut i tillståndsärenden till regeringen förväntas inte leda till någon märkbart ökad ärendetillströmning till regeringen och Regeringskansliet.

Förslaget om att beslut i ärenden om foder och animaliska biprodukter samt strålskydd rörande Totalförsvarets forskningsinstitut ska överklagas till regeringen i stället för till de allmänna förvaltningsdomstolarna medför en något lägre ärendetillströmning till domstolarna och motsvarande ärendeökning för regeringen och Regeringskansliet. Det förväntas dock inte bli fråga om någon märkbar förändring och de ekonomiska konsekvenserna bedöms bli marginella.

Länsstyrelserna påverkas av förslagen eftersom de blir ny första instans rörande prövning av tillstånd enligt 9 kap. 8 § miljöbalken som rör Totalförsvarets forskningsinstitut. Förslagen medför också att länsstyrelserna inte längre kommer att handlägga tillsynsärenden rörande Totalförsvarets forskningsinstitut. Då båda förslagen omfattar ett litet antal ärenden bedöms det inte medföra några ekonomiska konsekvenser.

Förslagen om ändring i strålskyddslagen (2018:396) och strålskyddsförordningen (2018:506) medför en viss minskning av ärenden hos Strålsäkerhetsmyndigheten och Arbetsmiljöverket. Det förväntas dock inte bli fråga om någon märkbar förändring och de ekonomiska konsekvenserna bedöms bli marginella.

Förslagen berör enskilda på så sätt att miljöorganisationernas rätt att överklaga domar och beslut enligt 16 kap. 13 § miljöbalken och 13 kap. 12 § plan- och bygglagen (2010:900) begränsas. Sedan tidigare har den särskilda överklaganderätten för miljöorganisationer i miljöbalken inte gällt domar och beslut som avser Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt. De skäl som motiverat undantaget för de uppräknade försvarsmyndigheterna – att besluten i fråga ofta är av så känslig natur att kretsen av klagoberättigade inte bör utvidgas – gäller även

för de verksamheter som Totalförsvarets forskningsinstitut bedriver. Trots att förslaget innebär en inskränkning jämfört med nuvarande ordning finns det alltså tungt vägande skäl för att domar och beslut enligt miljöbalken och plan- och bygglagen som rör Totalförsvarets forskningsinstitut också bör vara undantagna från den särskilda överklaganderätten. Vidare innebär förslagen en ändring av instansordningen genom att beslut på miljö- och hälsoskyddsområdet som rör Totalförsvarets forskningsinstitut ytterst ska prövas av regeringen. Följden av ändringen är att instansordningen blir densamma för de försvarsmyndigheter som behandlas i denna promemoria, vilket innebär en enhetlighet som för allmänhet och verksamhetsutövare bör framstå som mer begriplig än den nuvarande ordningen.

Förslagen i promemorian är av formell karaktär och innebär inte några miljömässiga konsekvenser.

7 Författningskommentarer

7.1 Förslaget till lag om ändring i miljöbalken

9 kap.

8 § Ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet prövas av mark- och miljödomstolen.

Regeringen får meddela föreskrifter om att ansökan om tillstånd för vissa slag av verksamheter ska prövas av länsstyrelsen. Regeringen får meddela föreskrifter om att en kommunal nämnd ska pröva frågor om tillstånd om den miljöfarliga verksamheten kan antas ha en liten miljöpåverkan. Tillstånd som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt eller *Totalförsvarets forskningsinstitut* ska alltid prövas av länsstyrelsen.

Anmälan om miljöfarlig verksamhet ska, enligt föreskrifter som meddelas av regeringen, göras till försvarsinspektören för hälsa och miljö, länsstyrelsen eller kommunen.

Ändringen avser andra stycket och innebär att även tillstånd till miljöfarlig verksamhet som rör Totalförsvarets forskningsinstitut ska prövas av länsstyrelsen.

Skälen för ändringen redogörs närmare för i avsnitt 4.9.

15 kap.

46 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela särskilda föreskrifter för Försvarsmaktens, Fortifikationsverkets, Försvarets materielverks, Försvarets radioanstalts *och Totalförsvarets forskningsinstituts* verksamhet som avviker från det som annars sägs i detta kapitel.

Ändringen innebär att bemyndigandet för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela särskilda föreskrifter för Försvarsmaktens, Fortifikationsverkets, Försvarets materiel-

verks och Försvarets radioanstalts verksamhet som avviker från miljöbalkens bestämmelser om avfall, utvidgas till att även omfatta Totalförsvarets forskningsinstituts verksamhet. Regeringen har gett Försvarsmakten ett bemyndigande att meddela sådana föreskrifter i 4 kap. 19 § avfallsförordningen.

Skälen för ändringen redogörs närmare för i avsnitt 4.8.

16 kap.

13 § Överklagbara domar och beslut om tillstånd, godkännande eller dispens enligt denna balk, om upphävande av skydd av områden enligt 7 kap. eller om tillsyn enligt 10 kap. eller i sådana frågor enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken, får överklagas av en ideell förening eller en annan juridisk person som

1. har till huvudsakligt ändamål att tillvarata naturskydds- eller miljöskyddsintressen,
2. inte är vinstdrivande,
3. har bedrivit verksamhet i Sverige under minst tre år, och
4. har minst 100 medlemmar eller på annat sätt visar att verksamheten har allmänhetens stöd.

Rätten att överklaga enligt första stycket gäller även om överklagandet enbart avser ett villkor eller en annan bestämmelse i domen eller beslutet och även om domen eller beslutet är resultatet av en prövning enligt 22 kap. 26 §, 24 kap. 2, 3, 5, 7, 10 eller 13 § denna balk eller en prövning enligt 7 kap. 13, 14 eller 16 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet Rätten att överklaga enligt första stycket gäller dock inte domar och beslut som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Förvarets materielverk, Försvarets radioanstalt eller *Totalförsvarets forskningsinstitut*.

Den som vill överklaga med stöd av första eller andra stycket ska göra det innan tiden för överklagande har gått ut för parterna och sakägarna.

Ändringen avser andra stycket och innebär att rätten för vissa miljöorganisationer att överklaga domar och beslut enligt första stycket inte gäller domar och beslut som rör Totalförsvarets forskningsinstitut.

Skälen för ändringen redogörs närmare för i avsnitt 4.7.

21 kap.

7 § Om mark- och miljödomstolen finner att en verksamhet eller åtgärd endast kan tillåtas enligt 2 kap. 9 § första stycket eller 10 § eller enligt 7 kap. 29 §, ska mark- och miljödomstolen med eget yttrande överlämna frågan till regeringen för prövning. Detsamma gäller om regeringen ska pröva

tillåtligheten enligt 17 kap. 1 § eller om regeringen har förbehållit sig prövningen av tillåtligheten enligt 17 kap. 3 §.

Om mark- och miljödomstolen finner att ett mål hos domstolen rör även ett annat allmänt intresse av synnerlig vikt än sådant som avses i 1 kap. 1 §, ska domstolen med eget yttrande överlämna målet till regeringen för prövning. Detsamma gäller om Naturvårdsverket eller Havs- och vattenmyndigheten begär att målet av sådan anledning ska överlämnas till regeringen. Är det fråga om en statlig myndighets beslut som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt *eller Totalförsvarets forskningsinstitut*, ska domstolen alltid med eget yttrande överlämna ärendet till regeringen för prövning.

Ändringen avser andra stycket och innebär att mark- och miljödomstolen med eget yttrande ska överlämna en statlig myndighets beslut som rör Totalförsvarets forskningsinstitut till regeringen för prövning.

Skälen för ändringen redogörs närmare för i avsnitt 4.4.

26 kap.

3 § Tillsynen utövas av Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, försvarsinspektören för hälsa och miljö, länsstyrelsen, andra statliga myndigheter och kommunerna (tillsynsmyndigheter) enligt föreskrifter som meddelas av regeringen.

Bestämmelser om tillsyn finns också i lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Varje kommun utövar genom den eller de nämnder som fullmäktige bestämmer tillsyn inom kommunen över miljö- och hälsoskyddet enligt 9 kap., med undantag för sådan miljöfarlig verksamhet som kräver tillstånd, och över avfallshanteringen enligt 15 kap.

Regeringen får meddela föreskrifter om att en tillsynsmyndighet får överlåta åt en kommun som begär det att i ett visst avseende utöva sådan tillsyn som annars skulle skötas av en statlig tillsynsmyndighet. Detta gäller inte verksamheter som utövas av Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt *eller Totalförsvarets forskningsinstitut*.

Ändringen avser fjärde stycket och innebär att bemyndigandet för regeringen att meddela föreskrifter om att en tillsynsmyndighet får överlåta tillsynen till en kommun inte gäller för verksamheter som utövas av Totalförsvarets forskningsinstitut.

Skälen för ändringen redogörs närmare för i avsnitt 4.1.

7.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter

32 § Beslut av Jordbruksverket eller av en annan statlig förvaltningsmyndighet enligt denna lag, enligt de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt de EU-bestämmelser som lagen kompletterar, får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Detsamma gäller beslut som har meddelats av ett organ med delegerade uppgifter eller av en fysisk person som har delegerats vissa uppgifter.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Beslut som gäller Försvarsmakten, Försvarets materielverk *eller Totalförsvarets forskningsinstitut* överklagas dock till regeringen.

Ändringen avser fjärde stycket och innebär att beslut enligt lagen om foder och animaliska biprodukter som avser Totalförsvarets forskningsinstitut överklagas till regeringen.

Skälen för ändringen redogörs närmare för i avsnitt 4.5.

7.3 Förslaget till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)

13 kap.

12 § En sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga

1. ett beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan vars genomförande kan antas medföra en betydande miljöpåverkan på grund av att planområdet får tas i anspråk på ett sådant sätt som anges i 4 kap. 34 § andra stycket denna lag, och

2. ett beslut att ge bygglov eller positivt förhandsbesked för en åtgärd som anges i 4 kap. 2 § första stycket 3 a och som ska föregås av en bedömning av om åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Rätten att överklaga enligt första stycket gäller dock inte beslut som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt *eller Totalförsvarets forskningsinstitut*.

Ändringen avser andra stycket och innebär att rätten för vissa ideella föreningar eller juridiska personer att överklaga beslut enligt första stycket inte gäller beslut som rör Totalförsvarets forskningsinstitut.

Skälen för ändringen redogörs närmare för i avsnitt 4.7.

7.4 Förslaget till lag om ändring i strålskyddslagen (2018:396)

8 kap.

3 § Regeringen får meddela föreskrifter om att en tillsynsmyndighet får överlämna tillsynsuppgifter till

1. försvarsinspektören för hälsa och miljö i fråga om verksamhet som utövas av Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket, Försvarets radioanstalt *eller Totalförsvarets forskningsinstitut*, och

2. en kommunal nämnd som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet i fråga om andra verksamheter än sådana som anges i 1.

Ändringen avser punkten 1 och innebär att bemyndigandet för regeringen att meddela föreskrifter om att en tillsynsmyndighet får överlåta tillsynsuppgifter till försvarsinspektören ska utvidgas till att även omfatta verksamhet som utövas av Totalförsvarets forskningsinstitut.

Skälen för ändringen redogörs närmare för i avsnitt 4.3.

10 kap.

2 § Beslut enligt denna lag får överklagas.

Beslut som avser Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket, Försvarets radioanstalt *eller Totalförsvarets forskningsinstitut* eller ytterligare villkor enligt 6 kap. 22 § överklagas till regeringen. Andra beslut överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Ändringen avser andra stycket och innebär att beslut enligt strålskyddslagen som avser Totalförsvarets forskningsinstitut överklagas till regeringen.

Skälen för ändringen redogörs närmare för i avsnitt 4.6.

7.5 Förslaget till förordning om ändring i förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

41 § Försvarsmakten får meddela de ytterligare föreskrifter för Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt *och Totalförsvarets forskningsinstitut* som behövs till skydd mot

olägenheter för människors hälsa. Innan föreskrifter meddelas ska Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och Folkhälsomyndigheten ges tillfälle att yttra sig inom respektive myndighets ansvarsområde.

Ändringen innebär att bemyndigandet för Försvarsmakten att meddela de ytterligare föreskrifter för Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk och Försvarets radioanstalt som behövs till skydd mot olägenheter för människors hälsa, utvidgas till att även omfatta Totalförsvarets forskningsinstitut. Enligt 21 § förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten beslutas dessa föreskrifter av försvarsinspektören för hälsa och miljö.

Skälen för ändringen redogörs närmare för i avsnitt 4.8.

7.6 Förslaget till förordning om ändring i livsmedelsförordningen (2006:813)

23 § Om inget annat följer av andra och tredje styckena är följande myndigheter behöriga att pröva frågor om godkännande av anläggningar eller att registrera anläggningar eller verksamheter.

Typ av anläggning eller verksamhet	Prövningsmyndighet
1. Anläggningar som ska godkännas enligt artikel 4 i förordning (EG) nr 853/2004	Livsmedelsverket
2. Livsmedelsanläggningar i järnvägsvagnar, luftfartyg och fabriksfartyg samt kyltankbåtar för fisk	Livsmedelsverket
3. Tillverkningsanläggningar för spritdrycker, vin, aromatiserade viner, aromatiserade drycker baserade på vin och aromatiserade drinkar baserade på vinprodukter	Livsmedelsverket
4. Livsmedelsanläggningar som drivs av det detaljhandelsbolag som avses i 5 kap. 2 § alkohollagen (2010:1622)	Livsmedelsverket
5. Anläggningar för behandling av livsmedel med joniserande strålning	Livsmedelsverket
6. Skeppshandelslager, tullager och anläggningar inom frizon i vilka det förvaras livsmedel som från veterinärsynpunkt inte är godkända för fri omsättning	Livsmedelsverket

7. Anläggningar för dricksvattenförsörjning	En kommunal nämnd som avses i livsmedelslagen (2006:804)
8. Anläggningar för tillverkning av snus, snusliknande produkter och tuggtobak	En kommunal nämnd som avses i livsmedelslagen (2006:804)
9. Primärproducenter av livsmedel	Länsstyrelsen
10. Alla livsmedelsanläggningar inom Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt *och Totalförsvarets forskningsinstitut* som drivs av eller för respektive myndighet	Försvarsinspektören för hälsa och miljö
11. Andra livsmedelsanläggningar, inklusive anläggningar för tillverkning av tillsatser, aromer och processhjälpmedel	En kommunal nämnd som avses i livsmedelslagen (2006:804)
12. Verksamheter som inte är livsmedelsanläggningar och som bedriver verksamhet som hänger samman med något led av tillverkning, förädling och distribution av material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel	En kommunal nämnd som avses i livsmedelslagen (2006:804)

Om kontrollen av verksamheten i en anläggning eller en annan verksamhet flyttas över från Livsmedelsverket till en kommunal nämnd med stöd av 16 § livsmedelslagen, ska denna nämnd i fortsättningen pröva frågor om godkännande av anläggningen eller registrera anläggningen eller verksamheten.

Ändringen i 23 § första stycket 10 innebär att försvarsinspektören är behörig myndighet att pröva frågor om godkännande av anläggningar eller att registrera anläggningar och verksamheter för livsmedelsanläggningar inom Totalförsvarets forskningsinstitut som drivs av eller för myndigheten.

Skälen för ändringen redogörs närmare för i avsnitt 4.2.

25 § Behörig myndighet att utöva offentlig kontroll är den myndighet som prövar frågan om godkännande av en anläggning eller som registrerar en anläggning eller en verksamhet, om inget annat följer av 25 a eller 26 § eller förordningen (2006:812) om offentlig kontroll av livsmedel som importeras från ett tredjeland.

En kommunal nämnd som avses i livsmedelslagen (2006:804) är behörig myndighet att utöva offentlig kontroll av en verksamhet som inte behöver

registreras och som tillverkar, förädlar eller distribuerar material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel. För sådana verksamheter inom Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt *och Totalförsvarets forskningsinstitut* som drivs av eller för respektive myndighet är försvarsinspektören för hälsa och miljö behörig myndighet att utöva offentlig kontroll.

Den myndighet som är behörig att utöva offentlig kontroll är också behörig myndighet att utföra annan offentlig verksamhet som hänger samman med kontrollen, om inget annat framgår av denna förordning.

Ändringen avser andra stycket och följer av förslaget att försvarsinspektören för miljö och hälsa ska ansvara för livsmedelskontrollen av verksamheter inom Totalförsvarets forskningsinstitut.

Skälen för ändringen redogörs närmare för i avsnitt 4.2.

40 § Livsmedelsverket får meddela ytterligare föreskrifter om verkställigheten av bestämmelserna i livsmedelslagen (2006:804) och denna förordning om inget annat följer av andra stycket.

När det gäller lagens tillämpning på Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt *och Totalförsvarets forskningsinstitut* får sådana föreskrifter meddelas av

1. Försvarsmakten, efter att Livsmedelsverket getts tillfälle att yttra sig, eller

2. i fråga om anmälningsskyldighet enligt 39 § andra stycket, Folkhälsomyndigheten, efter att Livsmedelsverket getts tillfälle att yttra sig.

Ändringen, som avser andra stycket och är en följd av ändringen i 23 och 25 §§ innebär att bemyndigandet för Försvarsmakten att meddela föreskrifter om verkställigheten av bestämmelserna i livsmedelslagen utsträcks till att även omfatta Totalförsvarets forskningsinstitut.

Skälen för ändringen redogörs närmare för i avsnitt 4.2.

7.7 Förslaget till förordning om ändring i förordningen (2006:814) om foder och animaliska biprodukter

12 a § Försvarsinspektören för hälsa och miljö är behörig myndighet att utöva offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet som hänger samman med kontrollen när kontrollen avser foder och sådana verksamheter som anges i 12 § och som bedrivs inom Försvarsmakten, Försvarets materielverk *och Totalförsvarets forskningsinstitut* av eller för respektive myndighet.

Bestämmelserna i 24, 25–27 §§ lagen (2006:805) om foder och animaliska biprodukter om vite, särskilda ingripanden, rättelse och hjälp av Polismyndigheten, gäller i dessa fall endast vid den offentliga kontroll som försvarsinspektören för hälsa och miljö utför av verksamheter som bedrivs för Försvarsmakten, Försvarets materielverk *eller Totalförsvarets forskningsinstitut*.

Ändringen innebär att försvarsinspektören är behörig myndighet att utöva offentlig kontroll och utföra annan offentlig verksamhet som hänger samman med den kontrollen av verksamhet som bedrivs av eller för Totalförsvarets forskningsinstitut.

Skälen för ändringen redogörs närmare för i avsnitt 4.2.

12 b § Länsstyrelserna är behöriga myndigheter att utöva offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet som hänger samman med kontrollen när kontrollen avser foderföretag i primärproduktionen av foder.

Inom Försvarsmakten, Försvarets materielverk *och Totalförsvarets forskningsinstitut* är försvarsinspektören för hälsa och miljö behörig myndighet att utöva offentlig kontroll enligt första stycket av verksamheter som bedrivs inom Försvarsmakten, Försvarets materielverk *och Totalförsvarets forskningsinstitut* av eller för respektive myndighet. Försvarsinspektören för hälsa och miljö är också behörig myndighet att utföra annan offentlig verksamhet som hänger samman med den kontrollen.

Ändringen avser andra stycket och innebär att försvarsinspektören är behörig myndighet att utöva offentlig kontroll och utföra annan offentlig verksamhet som hänger samman med den kontrollen för verksamhet som bedrivs av eller för Totalförsvarets forskningsinstitut i fråga om foderföretag i primärproduktionen av foder.

Skälen för ändringen redogörs närmare för i avsnitt 4.2.

7.8 Förslaget till förordning om ändring i miljötillsynsförordningen (2011:13)

2 kap.
4 § Försvarsinspektören för hälsa och miljö har ansvar för tillsynen enligt miljöbalken och kontrollen enligt förordning (EU) 2017/625 i fråga om samtliga verksamheter och åtgärder inom Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt *och Totalförsvarets forskningsinstitut*, utom den tillsyn som omfattas av Kemikalieinspektionens ansvar enligt 21 § första stycket 1 och 3.

Ändringen innebär att tillsynsansvaret för Totalförsvarets forskningsinstitut på miljö- och hälsoskyddsområdet överflyttas till försvarsinspektören för hälsa och miljö.

Skälen för ändringen redogörs närmare för i avsnitt 4.1.

7.9 Förslaget till förordning om ändring i miljöprövningsförordningen (2013:251)

1 kap.
8 § I 9 kap. 8 § andra stycket miljöbalken finns en bestämmelse om att tillstånd som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt *eller Totalförsvarets forskningsinstitut* alltid ska prövas av länsstyrelsen.

Ändringen i upplysningsbestämmelsen i miljöprövningsförordningen följer av den ändrade lydelsen i 9 kap. 8 § andra stycket miljöbalken.

Skälen för ändringen redogörs närmare för i avsnitt 8.9.

7.10 Förslaget till förordning om ändring i förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel

1 kap.
5 § Uppgifter som rör verksamheter och åtgärder inom Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt *och Totalförsvarets forskningsinstitut* och som enligt denna förordning ska fullgöras av den kommunala nämnden, ska i stället fullgöras av försvarsinspektören för hälsa och miljö.

Ändringen följer av förslaget att tillsynsansvaret för Totalförsvarets forskningsinstitut på miljö- och hälsoskyddsområdet ska flyttas till försvarsinspektören för hälsa och miljö och att enhetliga bestämmelser även i övrigt såvitt avser frågor om miljö och hälsa ska gälla för försvarsmyndigheterna.

Skälen för ändringen redogörs närmare för i avsnitt 4.5.

7.11 Förslaget till förordning om ändring i strålskyddsförordningen (2018:506)

8 kap.
2 § Tillsyn över att strålskyddslagen (2018:396), denna förordning och före-skrifter som meddelats med stöd av förordningen följs, ska utövas av

1. Arbetsmiljöverket i fråga om radon på arbetsplatser där radonhalten underskrider referensnivån för radon eller där åtgärder för att sänka radonhalten genomförs enligt arbetsmiljölagen (1977:1160),
2. Boverket i fråga om uppgifter om radionuklider i byggnadsmaterial som ska lämnas enligt 3 kap. 13 § strålskyddslagen,
3. den kommunala nämnd som ansvarar för miljö- och hälsoskyddsområdet i fråga om verksamheter med kosmetiska solarier inom kommunen och i fråga om radonhalten i bostäder och lokaler som allmänheten har tillträde till inom kommunen.

Trots första stycket 1 och 3 ska försvarsinspektören för hälsa och miljö utöva tillsyn över verksamheter som Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket, Försvarets radioanstalt *eller Totalförsvarets forskningsinstitut* bedriver i en omgivning med joniserande strålning.

Ändringen avser andra stycket och innebär att tillsynsansvaret för verksamheter som Totalförsvarets forskningsinstitut bedriver i en omgivning med joniserande strålning flyttas till försvarsinspektören för hälsa och miljö. Huvudregeln är enligt 8 kap. 1 § att Strålsäkerhetsmyndigheten utövar tillsyn på området, med de undantag som anges i 2 och 3 §§.

Skälen för ändringen redogörs närmare för i avsnitt 4.3.

8 kap.

3 § Strålsäkerhetsmyndigheten får

1. efter åtagande av försvarsinspektören för hälsa och miljö, överlåta åt försvarsinspektören att i ett visst avseende utöva tillsyn över verksamheter som Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket, Försvarets radioanstalt *eller Totalförsvarets forskningsinstitut* bedriver, och

2. efter åtagande av en kommun överlåta åt den kommunala nämnd som ansvarar för miljö- och hälsoskyddsområdet att inom kommunen utöva tillsyn över andra verksamheter än sådana som Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket, Försvarets radioanstalt *eller Totalförsvarets forskningsinstitut* bedriver.

Ändringarna i förordningen följer av de föreslagna ändringarna i 8 kap. 3 § strålskyddslagen. Ändringen i första punkten innebär att Strålsäkerhetsmyndigheten får överlåta tillsynsutövandet till försvarsinspektören även i fråga om verksamhet som bedrivs av Totalförsvarets forskningsinstitut. Ändringen i andra punkten innebär att Strålsäkerhetsmyndigheten inte heller såvitt avser verksamhet som Totalförsvarets forskningsinstitut bedriver, får överlåta tillsynsutövandet till en kommunal nämnd.

Skälen för ändringarna redogörs närmare för i avsnitt 4.3.

9 kap.

2 § Beslut enligt denna förordning som avser Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket, Försvarets radioanstalt *eller Totalförsvarets forskningsinstitut* får överklagas till regeringen.

I 40 § förvaltningslagen (2017:900) finns bestämmelser om överklagande till allmän förvaltningsdomstol. Strålsäkerhetsmyndighetens beslut om förlängd handläggningstid enligt 5 kap. 26 § första stycket får inte överklagas.

Ändringen avser första stycket och innebär att även beslut som avser Totalförsvarets forskningsinstitut får överklagas till regeringen, i stället för till allmän förvaltningsdomstol.

Skälen för ändringen redogörs närmare för i avsnitt 4.6.

7.12 Förslaget till förordning om ändring i avfallsförordningen (2020:614)

4 kap.

19 § Försvarsmakten får meddela föreskrifter om undantag från 15 kap. miljöbalken och denna förordning när det gäller hur avfall ska hanteras inom Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt *och Totalförsvarets forskningsinstitut.* Innan sådana föreskrifter meddelas ska Naturvårds-verket ges tillfälle att yttra sig.

Ändringen, som är en följd av den föreslagna ändringen i 15 kap. 46 § miljöbalken, innebär att bemyndigandet för Försvarsmakten att meddela föreskrifter avseende avfallshantering utsträcks till att även omfatta Totalförsvarets forskningsinstitut.

Skälen för ändringen redogörs närmare för i avsnitt 4.8.

6 kap.

14 § Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket, Försvarets radioanstalt *och Totalförsvarets forskningsinstitut* ska lämna de uppgifter som inte omfattas av undantaget i 13 § till *f*örsvarsinspektören för hälsa och miljö, i stället för att lämna uppgifter till avfallsregistret. Uppgifterna ska lämnas på det sätt som tillsynsmyndigheten bestämmer.

Ändringen följer av förslaget att tillsynsansvaret för Totalförsvarets forskningsinstitut på miljö- och hälsoskyddsområdet ska flyttas till försvarsinspektören för hälsa och miljö. Som en konsekvens av att Totalförsvarets forskningsinstitut föreslås lämna uppgifter om avfall till försvarsinspektören för hälsa och miljö är bestämmelsen i 6 kap. 15 §, som anger att Totalförsvarets forskningsinstitut ska lämna uppgifter till tillsynsmyndigheten, överflödig. Nämnda bestämmelse ska därför upphöra att gälla. Övrig ändring är endast språklig.

Skälen för ändringarna redogörs närmare för i avsnitt 4.1.

6 kap.
16 § Försvarsinspektören för hälsa och miljö ska senast den 31 mars varje år till Naturvårdsverket lämna en sammanställning av de uppgifter som har lämnats enligt 14 §.

Ändringen innebär att skrivningen om skyldigheten att lämna en sammanställning för de myndigheter som har tillsyn över Totalförsvarets forskningsinstitut stryks, som en följd av förslaget att tillsynsansvaret för Totalförsvarets forskningsinstitut på miljö- och hälsoskyddsområdet ska flyttas till försvarsinspektören för hälsa och miljö.

Skälen för ändringen redogörs närmare för i avsnitt 4.1.